

บทที่ 3

การสร้างความรู้ในวาทกรรมสิทธิมนุษยชน กับ ใบอนุญาตข่มขืน

ในบทนี้จะเป็นการอธิบายการสร้างความรู้ที่ได้รับอิทธิพลจากวาทกรรมสิทธิมนุษยชน และข้อวิพากษ์จากมุมมองมานุษยวิทยาสิทธิมนุษยชน ผ่านการศึกษารายงาน ใบอนุญาตข่มขืน ที่มีได้รับอิทธิพลจากการสร้างความรู้ตามวาทกรรมสิทธิมนุษยชน และแสดงให้เห็นกระบวนการประกอบสร้างความรู้ก่อนที่จะมาเป็นรายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อแสดงให้เห็นสิ่งที่ขาดหายไปจากการสร้างความรู้ตามวาทกรรมสิทธิมนุษยชน

ที่มา บริบท และความสำคัญของรายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ดังที่ได้เกริ่นนำแล้วในบทที่ 1 ถึงอิทธิพลของกฎหมายระหว่างประเทศในฐานะกรอบมาตรฐานที่ทำให้การละเมิดสิทธิมนุษยชนปรากฏ การสร้างความรู้ตามวาทกรรมสิทธิมนุษยชน จึงเป็นการเน้นที่การละเมิดกฎหมาย โดยเริ่มต้นด้วยการหาหลักฐานการละเมิดสิทธิมนุษยชน หาสาเหตุ และหาทางใช้แรงกดดันจากนานาชาติให้ส่งความช่วยเหลือเพื่อยุติการละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าว ทางออกที่เหมือนจะเป็นทางเดียวที่ทำให้เห็นยวนำให้เกิดการกระทำเหล่านั้นก็คือการจดบันทึกเรื่องเล่าจากผู้ประสบเหตุการณ์ละเมิดสิทธิมนุษยชน และสร้างความรู้และหลักฐานจากเรื่องเล่าเหล่านั้น

กุมาร รูเปสิงเห (Kumar Rupesinghe) กล่าวถึงความสำคัญของกระบวนการสร้างความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน ในฐานะความรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง แทรกแซงสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนในอนาคต บทบาทของการสร้างความรู้ ผ่านการบันทึก เก็บข้อมูล และการทำรายงานสิทธิมนุษยชนเพื่อแก้ปัญหาเยียวยาผู้รอดชีวิต และช่วยเหลือสังคมที่ตกอยู่ในความทรมานและการเป็นเหยื่อ เพราะผู้แสวงหาความยุติธรรม ครอบครัวของเหยื่อ และผู้รอดชีวิตไม่มีข้อมูลที่จะแสวงหาความยุติธรรม การเยียวยา การประนีประนอม หรือ การให้อภัย แม้เหตุการณ์ละเมิดสิทธิมนุษยชนสิ้นสุดลงแล้ว ทว่าสังคมและประชาชนไม่สามารถสร้างความเข้าใจความยุติธรรมและความโหดร้ายที่เกิดขึ้นในอดีตหากเหตุการณ์นั้นยังปราศจากคำอธิบาย การขาดข้อมูลที่เชื่อถือได้และเป็นระบบเพื่อการดำเนินการทางกฎหมาย เท่ากับว่าตัวการที่ก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนครั้งใหญ่นั้นกลับลอยนวล และถูกปกป้องด้วยการไม่ถูกเปิดเผยตัวหรือชื่อเสียงเรียงนาม แม้ว่าบางกรณีผู้กระทำเหล่านั้นอาจถูกกำจัดแต่ก็ไม่ถูกลงโทษ (Rupesinghe, 1993)

ในทศวรรษที่ 1990 เป็นยุคหลักรากฐานการละเมิดสิทธิมนุษยชน มีความสำคัญอย่างมากในการจัดการความจริง และทำความเข้าใจของทศวรรษก่อนหน้าที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศต่างๆ ทั่วโลกให้ปรากฏ หลังสงครามเย็น มีการขุดสุสานหมู่ที่เกิดการฆาตกรรม “ชาวพม่าชาย” ในประเทศต่างๆ ในละตินอเมริกา เช่น กัวเตมาลา การดำเนินการของศาลพิเศษเพื่อพิจารณาการกระทำผิดกฎหมายมนุษยธรรมในอดีตประเทศยูโกสลาเวีย (ICTY) และ ศาลพิเศษเพื่อพิจารณาการกระทำผิดกฎหมายมนุษยธรรมในประเทศรวันดา (ICTR) แสดงถึงการนำวาทกรรมกฎหมาย สร้างความยุติธรรมให้แก่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ตลอดจนอิทธิพลของความรู้ที่ขอบรรณแบบกฎหมาย (Wilson & Mitchell, 2003, p.2) ซึ่งต้องการหลักฐานเพื่อดำเนินการเอาผิดผู้ละเมิดและเยียวยาผู้เสียหาย ดังที่โคฟี คูมาโด (Kofi Kumado) ประธานโครงการ HURIDOCs ผู้ริเริ่มระบบการเก็บข้อมูลตามเหตุการณ์ละเมิดที่เกิดขึ้น (Event Base Documentation) (Asher, 2008, p.17) กล่าวถึงบทบาทของการรวบรวมเอกสารด้านสิทธิมนุษยชนและข้อมูลด้านสิทธิมนุษยชนว่าไว้ว่า เพื่อเป็นการค้นหาความจริงโดยหวังว่าในที่สุดความจริงจะนำมาซึ่งความยุติธรรมในที่สุด

ลักษณะหนึ่งขององค์กรด้านสิทธิมนุษยชนที่แท้จริงไม่ว่าจะทำงานด้านไหนก็การมีอคติ เพื่อความจริง ความจริงคือพื้นฐานของความยุติธรรม องค์กรด้านสิทธิมนุษยชนต้องพยายามค้นหาความจริงทั้งหมดให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การใช้[วิธีการเก็บข้อมูลแบบเหตุการณ์] จะช่วยให้สามารถเก็บข้อมูลอย่างละเอียด ที่สามารถบอกรายละเอียดของเหตุการณ์ที่เหยื่อคนหนึ่งประสบได้ทุกระยะ รายละเอียดเหล่านั้นสามารถบอกได้ถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในชุมชนทั้งชุมชนได้เช่นกัน (Kumado, 2001)

การใช้ความจริงของเหยื่อเพื่ออนุมานหาความจริงของคนทั้งชุมชน เป็นการสร้างความรู้ที่ต้องการการสร้างภาพรวมของการละเมิด เพื่อสร้างความยุติธรรมและการเยียวยาทางกฎหมาย เป็นวิธีการสร้างความรู้ที่เป็นที่ยอมรับในวงการสิทธิมนุษยชน

การทำรายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนสามารถแบ่งประเภทคร่าวๆ ได้ ดังที่ คริสคูซาโน (Cusano, 1998) ใน “Human Rights Documentation: Suggestions for a Burmese Agenda” กล่าวว่าการบินที่ข้อมูลด้านสิทธิมนุษยชนตามรูปแบบดั้งเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการด้านดังกล่าวในพม่า สามารถแบ่งขึ้นได้โดยการพัฒนาข้อมูล 3 ระดับ ได้แก่ รายงานเหตุการณ์ การรายงานเหตุการณ์เป็นจุดเริ่มต้นของการบันทึกข้อมูลด้านสิทธิมนุษยชน โดยเริ่มจากการบันทึกคำให้การและโดยมีการวิเคราะห์และคำอธิบายเพียงเล็กน้อย รูปแบบรายงานที่พบบ่อยที่สุดคือจดหมายข่าวรายงานที่ออกตามกำหนดแน่นอนหรือรายงานที่ออกเป็นประจำ โดยองค์กรที่ทำงานใกล้ชิดที่มีสงครามภายในพม่าและรายงาน หรือจดหมายข่าวที่นำมาเผยแพร่ในอินเทอร์เน็ต รายงานเชิงมานุษยวิทยา รายงานแบบนี้ใช้ข้อมูลจากการรายงานเหตุการณ์จำนวนมากเข้าเป็นรายงานเล่มเดียวกัน การจัดเรียงเหตุการณ์อาจแบ่งข้อมูลตามลำดับเวลา

รายงานเชิงโต้แย้ง เป็นรายงานขั้นสุดท้ายที่เกิดจากการพัฒนารายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนแบบดั้งเดิม เนื่องจากเป็นรายงานที่มุ่งนำเสนอประเด็นในขอบเขตจำกัด ส่วนมากเป็นการนำเสนอประเด็นใดประเด็นหนึ่งของการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อเป็นการโต้แย้งและแสดงให้เห็นข้อบกพร่องและความเกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนของรัฐบาลทหารพม่า รายงานประเภทนี้มีกลยุทธ์ และมีความซับซ้อน ทั้งยังมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน เน้นหนา เพื่อสนับสนุนการเคลื่อนไหวทางการเมือง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระดับชาติหรือระดับทวิภาคี และเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนของแต่ละบุคคลถูกนำมาเชื่อมโยงกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในระดับที่กว้างกว่า (Cusano, 1998)

นอกจากรายงานทั้งสามแบบแล้วยังมีรายงานอีกแบบหนึ่งที่ไม่ค่อยเป็นที่นิยมนัก คือรายงานเชิงตีความ (Interpretive) (Cusano, 1998) รายงานดังกล่าว

พยายามนำเสนอสภาพปัจจุบัน [ของผู้รอดชีวิต] และเน้นความต้องการ ความสนใจ โดยเน้นที่รายงานถึงความเป็นมนุษย์มากกว่ารายงานทางกฎหมาย สะท้อนภาพประเด็นปัญหาในสังคมพม่าอย่างกว้างขวาง โดยการแสดงเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนรวมทั้งข้อมูลเชิงลึกที่แสดงปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม รายงานนี้ไม่ได้เป็นเพียงการสำรวจทางสังคมวิทยาเท่านั้น แต่ยังแสดงจุดยืนด้านจริยธรรมอย่างชัดเจน ให้ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนเรื่องราวในชีวิตของตนเองตั้งแต่ข้อจำกัด ... ความหวัง ... โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ให้รอบด้าน ให้ความสำคัญกับการต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรีของแต่ละคนภายใต้บริบททางประวัติศาสตร์ (Cusano, 1998)

การทำรายงานดังกล่าว อาจเป็นอิทธิพลของมานุษยวิทยา เพราะมีนักมานุษยวิทยา นักสังคมวิทยาจำนวนไม่น้อยที่สนใจศึกษาและทำงานร่วมกับนักสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น (Merry, 2006a, p. 153)

นอกเหนือจากการเคลื่อนไหวเพื่อเยียวยาผู้เสียหายโดยกระบวนการยุติธรรมแล้ว รายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชน ยังมีบทบาทในการใช้เพื่อเคลื่อนไหวกดดันทางสังคม เช่น การนำเอารายงานเพื่อใช้รณรงค์สร้างความตระหนักรู้ เพื่อนำเสนอข้อมูลโน้มน้าวให้เกิดการแทรกแซงสถานการณ์สิทธิมนุษยชนที่เลวร้าย ตั้งแต่ระดับการประณาม ตักเตือน คำบาตรทางการค้า จนถึงการใช้กำลังแทรกแซงเพื่อมนุษยธรรมตามความหนักเบาของเหตุการณ์

รายงานสิทธิมนุษยชนกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน ต่อสตรี กรณีศึกษาการทารุณกรรมทางเพศ

การศึกษากการทารุณกรรมทางเพศ มีจุดเริ่มต้นมาจากความเคลื่อนไหว เพื่อสืบหาหลักฐานเกี่ยวกับหญิงบำเรอกามช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งเริ่มเคลื่อนไหวตั้งแต่ พ.ศ. 2534 ผู้หญิงเหล่านี้เป็นประจักษ์พยานการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดกับตนเองและเพื่อนร่วมชะตากรรม ที่ไม่ได้แสดงออกให้ "โลก" รับรู้มากกว่า 50 ปี จนกระทั่ง เมื่อมีการสร้างวาทกรรมสิทธิมนุษยชนให้ จากการพยายามค้นคว้าข้อมูลทางประวัติศาสตร์ เพื่อเรียกร้อง ผู้กระทำ รัฐหรือตัวแทนของรัฐ การเรียกร้องการยอมรับอย่างเป็นทางการ (S. Smith, 2006, p. 161) และนิยามความหมายใหม่ว่าการทารุณกรรมทางเพศ เป็นเหตุการณ์ที่เรียกว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชน ผู้หญิงที่เป็นหญิงบำเรอกามไม่ต้องอธิบายอีกต่อไป จึงเกิดการเรียกร้องให้ผู้รอดชีวิต มาให้การเพื่อเป็นหลักฐาน เพื่อดำเนินคดี นอกจากนั้น ผู้หญิงที่รอดชีวิตจำนวนหนึ่งมิได้หยุดแค่การให้การเท่านั้น ยังสามารถใช้พื้นฐานการเล่าเรื่องประสบการณ์ชีวิตของตนเองเพื่อแสดงให้เห็นรูปแบบการละเมิดที่กว้างกว่า เช่น วัฒนธรรมที่ตีตราผู้ถูกละเมิด (Schaffer & S. Smith, 2004, chap. 1)

ในกรณีการทารุณกรรมทางเพศ วาทกรรมสิทธิมนุษยชน มีบทบาทในการปรับเปลี่ยนการตีความประสบการณ์ ที่เกิดขึ้น และกำหนดว่าเรื่องนี้สามารถเล่าได้ในแบบแผนใหม่ของ "การเป็นผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน" การทารุณกรรมทางเพศ เคยเป็นเหตุการณ์ที่น่าอับอายและด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ผู้ที่ประสบเหตุไม่ประสงค์จะเล่าเรื่อง หรือแม้กระทั่งแสดงตัวเพื่อเอาผิดผู้กระทำได้โดยง่าย โดยเฉพาะในโลกตะวันออก หรือแม้กระทั่งใน ใบอนุญาตข่มขืน ก็ตาม ได้ระบุไว้ว่า

สิ่งที่เป็นข้อพึงสังเกตในรายงานฉบับนี้ด้วย คือความรู้สึกอับอายสุดจากการถูกข่มขืน ทำให้ผู้หญิงอีกจำนวนมากไม่สามารถกล้าบอกเล่าเรื่องเหตุการณ์ที่ถูกกระทำเรื่องราวที่ได้รับการบันทึกไว้ในรายงานนี้ เป็นเพียงข้อมูลส่วนหนึ่ง ... ที่ได้จากบรรดาผู้อพยพจากรัฐฉานที่ลี้ภัยอยู่ตามแนวชายแดนไทย-พม่า ซึ่งจำนวนเหตุการณ์ที่บันทึกนี้ยังเป็นตัวเลขที่ต่ำกว่าความเป็นจริงที่เกิดขึ้นมาก (SHRF และ SWAN, 2545, น.15)

ใบอนุญาตข่มขืน: ดัชนี

1. ที่มา

รายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชน ใบอนุญาตข่มขืน: บันทึกการทารุณกรรมทางเพศในรัฐฉาน (License to Rape: The Burmese military regime's use of sexual violence in the

on going war in Shan State) เป็นรายงานที่จัดทำขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นการทารุณกรรมทางเพศที่เกิดขึ้นในรัฐฉาน ไบอนุญาดข่มขืน ซึ่งเป็นรายงานฉบับภาษาไทย แปลโดยสุพัตรา ภูมิประภาส และเพ็ญภา หงส์ทอง โดยได้รับการสนับสนุนทุนจาก Euro-Burma¹ และจัดพิมพ์โดยฟอรัมเอเชีย ฉบับภาษาไทยตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2545 โดยมีเส้นทางเดินของคำให้การดังแผนภาพ

ภาพที่ 3.1

เส้นทางเดินของไบอนุญาดข่มขืน จากคำให้การถึงแรงกดดันจากประชาคมโลก

¹ Euro-Burma เป็นองค์กรเพื่อสนับสนุนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพม่า ในยุโรป ดำเนินการโดย เจ้าเลื้อหาญฟ้า หรือ เสือ ยองห่วย หรือ บุตรชายคนสุดท้ายของเจ้าฟ้าส่วยไต และเจ้านางเฮือนคำ ทั้งเจ้านางเฮือนคำ และเจ้าช้าง ยองห่วย (C.T Yanghwe) พี่ชายของเจ้าเสือ มีบทบาทในการก่อตั้งขบวนการต่อต้านรัฐบาลทหารพม่าของไทยใหญ่ในช่วงแรก ประวัติของเจ้าเฮือนคำ The White Umbrella ใน บทที่ 4

การเคลื่อนไหวดังภาพที่ 1 แสดงให้เห็นการเดินทางของเรื่องเล่า จากภายในรัฐฐานสู่ชายแดนไทย-พม่า ผ่านการเล่าเรื่องของผู้พบเห็นเหตุการณ์ถึงเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูล และเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลนำมาสร้างเป็นจดหมายข่าวรายเดือน ต่อมาเมื่อรวบรวมเหตุการณ์ได้มากขึ้น จากจดหมายข่าวรายเดือน ก็ได้มีการรวบรวมต่อเป็นฐานข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ทางสถิติ และเก็บข้อมูลที่เป็นปากคำของผู้รอดชีวิตเพิ่มเติม จากนั้นจึงส่งออกรายงานใบอนุญาตข่มขืนสำเร็จรูปไปยังประเทศไทยและส่งต่อไปยังประชาคมโลก เพื่อหวังว่าแรงกระเพื่อม แรงกดดันจากประชาคมโลกจะย้อนกลับเข้ามาทำให้สถานการณ์ในรัฐฐาน และประชาชนที่แจ้งข่าวสาร รวมทั้งสังคมโดยรวมให้ดีขึ้น (ถูกศรจากประชาคมโลก ไปยังรัฐฐาน)

2. โครงสร้างของใบอนุญาตข่มขืน

เพื่อแสดงให้เห็นโครงสร้างของรายงานใบอนุญาตข่มขืน ผู้ศึกษาจะนำเสนอโครงเรื่องผ่านสารบัญชารายงาน ซึ่งประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

สารบัญ

คำนำผู้จัดทำ	12
บทคัดย่อ	14
คำนำ	18
ภูมิหลัง: ประวัติศาสตร์และการเมืองของรัฐฐาน	22
...	
การข่มขืนได้รับการยอมรับเสมือน	
เป็นอาวุธสงคราม	30
...	
การทหารนำไปสู่อัตราการเพิ่มขึ้นของการข่มขืน	42
...	
ผู้รอดชีวิต	54
...	
การทารุณกรรมทางเพศเป็นอาชญากรรมสากล	64
บทสรุปและข้อเสนอแนะ	74
ภาคผนวก 1	80

รายละเอียดการสัมภาษณ์เหยื่อของการข่มขืน

และการทารุณกรรมทางเพศ 28 ราย

ภาคผนวก 2 112

รายละเอียดและหมายเลขหน่วยทหารที่สมาชิกก่อ
อาชญากรรมทางเพศกับผู้หญิงของกลุ่มชาติพันธุ์

ภาคผนวก 3 120

รายชื่อผู้กระทำความผิด

ภาคผนวก 4 112

แผนที่แสดงบริเวณพื้นที่เกิดเหตุการณ์

ภาคผนวก 5 112

ตารางสรุปการทารุณกรรมทางเพศ
ที่สมาชิกกองกำลังทหารพม่ากระทำต่อผู้หญิง
ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในรัฐฉาน ทั้ง 173 คดี
(SHRF และ SWAN, 2545, น. 3-7)

ตั้งแต่ “คำนำผู้จัดทำ” จนถึง “บทสรุปและข้อเสนอแนะ” เป็นส่วนการนำเสนอการ
สรุปข้อมูลและสร้างความหมายโดยผู้จัดทำ ซึ่งประกอบด้วย “คำนำ” “ภูมิหลัง: ประวัติศาสตร์
และการเมืองของรัฐฉาน” การอธิบายว่าทำไมการ “ข่มขืนได้รับการยอมรับเสมือนเป็นอาวุธ
สงคราม” การสร้างหลักฐานว่า “การเพิ่มขึ้นของทหารนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของการข่มขืน” ใช้เรื่อง
เล่าเพื่อแสดงถึง “ผลกระทบต่อผู้รอดชีวิต” บริบทกฎหมายระหว่างประเทศ ว่าด้วย “การทารุณ
กรรมทางเพศเป็นอาชญากรรมสงคราม” และ “บทสรุปและข้อเสนอแนะ” แก่รัฐบาลไทย พม่า
และประชาคมโลก

ต่อมาเป็นเรื่องเล่าประสบการณ์ ประกอบด้วย รายละเอียดปากคำของ “เหยื่อ”
จำนวน 28 ราย ในส่วน “ภาคผนวก 1 รายละเอียดการสัมภาษณ์เหยื่อของการข่มขืนและการ
ทารุณกรรมทางเพศ” เป็นส่วนที่บันทึกคำให้การของผู้ประสบเหตุ และพยาน ที่สามารถ
สัมภาษณ์ได้

ส่วนสุดท้ายประกอบด้วยฐานข้อมูลและสถิติ ได้แก่ “ภาคผนวกที่ 2 รายละเอียด
และเลขหมายหน่วยทหารที่สมาชิกก่ออาชญากรรมทางเพศกับผู้หญิงของกลุ่มชาติพันธุ์”
“ภาคผนวก 3 รายชื่อผู้กระทำความผิด” “ภาคผนวก 4 แผนที่แสดงบริเวณพื้นที่ที่เกิดเหตุการณ์”
และภาคผนวก 5 ตารางสรุปการทารุณกรรมทางเพศที่สมาชิกกองกำลังทหารพม่ากระทำต่อผู้หญิง
ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในรัฐฉาน ทั้ง 173 คดี” ภาคผนวกเหล่านี้ เป็นแผนที่และตารางสรุป
ข้อมูลที่ได้จากฐานข้อมูลการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่มีการจัดทำขึ้นโดยผู้จัดทำ

3. การใช้คำให้การใน ใบอนุญาตข่มขืน

3.1 ส่วนเนื้อหารายงาน

เพื่อสนับสนุนประเด็นในหัวข้อของรายงาน ตัวอย่าง ส่วนหนึ่งของการใช้คำให้การในบท “การข่มขืนได้รับการยอมรับเสมือนเป็น ‘อาวุธสงคราม’ ” การใช้คำให้การจากพยานหรือผู้ประสบเหตุในเนื้อหา รายงาน มีลักษณะเป็นการแสดงให้เห็นว่าสถานการณ์เกิดขึ้นจริง โดยมีพยานหลักฐาน เป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์ หรือผู้ประสบเหตุการณ์ได้รายงานให้ผู้จัดทำรายงานทราบ ผู้จัดทำแสดงคำให้การพร้อมกับบทวิเคราะห์ทางสถิติ ที่ได้จากการสำรวจฐานข้อมูลการละเมิด เช่น ในกรณีเขียนหัวข้อย่อย “การข่มขืนหมู่” ผู้จัดทำนำเสนอคำให้การหลังจากบทวิเคราะห์ โดยล้อมกรอบคำให้การไว้ดังนี้

การข่มขืนได้รับการยอมรับเสมือนเป็น ‘อาวุธสงคราม’

...

การข่มขืนหมู่

จำนวนร้อยละ 61 ของเหตุการณ์ที่ถูกบันทึก เป็นกรณีที่ผู้หญิงถูกรุมข่มขืน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเหล่านี้ ถูกกระทำขึ้นอย่างไม่เกรงกลัวว่าจะมีผู้รู้เห็น

ผู้หญิงสามคน อายุ 18, 35 และ 37 ปี อยู่ที่ไร่ในพื้นที่โขหล่า (Kho Lam) ขณะที่ยังอยู่เอก ตัน หม่อง (Than Maung) นำทหารเอสพีดีซี จำนวน 80 นาย จากกองพันทหารราบ 99 (IB99) บุกเข้ามาและจับกุมพวกเธอไป เธอทั้งสามถูกเวียนข่มขืนซ้ำแล้วซ้ำเล่าในระหว่างสี่วันสามคืนที่ถูกควบคุมตัวไว้ พวกเธอได้รับการปล่อยตัวหลังจากนั้น (เหตุการณ์ที่ 116)

ในหลายกรณีของการข่มขืนหมู่ บรรดาเหยื่อของการข่มขืนถูกสังหารโดยทหาร อย่างไรก็ตามมีเหยื่อจำนวนหนึ่งได้รับการปล่อยตัว เพื่อเป็นการแสดงว่าผู้กระทำผิดไม่ได้วันเกรงต่อผลของการกระทำของตนเลย (SHRF และ SWAN, 2545, น. 35)

การใช้คำให้การในส่วนเนื้อหา รายงานมีลักษณะดังที่แสดงเป็นตัวอย่างตลอดเนื้อหาส่วนแรก ในหัวข้อ “การข่มขืนได้รับการยอมรับเสมือนเป็น ‘อาวุธสงคราม’ ” “การทหารนำไปสู่อัตราการเพิ่มขึ้นของการข่มขืน” “ผู้รอดชีวิต” “การทารุณกรรมทางเพศเป็นอาชญากรรมสากล” และในหัวข้อย่อยอื่นๆ เป็นต้น เป็นการใช้คำให้การเพื่อแสดงหลักฐานตามกรอบที่กำหนดโดยหัวข้อ จากตัวอย่างข้างต้นในหัวข้อการข่มขืนหมู่ แสดงให้เห็นว่ามีการใช้คำให้การเพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงสถิติ และการวิเคราะห์ของผู้จัดทำรายงาน เพื่อให้มีพยานหลักฐานประกอบสถิติ และสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูล ตลอดจนทำให้ผู้อ่านได้ทราบกรณีตัวอย่างการข่มขืนหมู่ เมื่อมี

การกำหนดกรอบว่าหัวข้อนี้เป็นเรื่องการข่มขืนหมู่ ประเด็นอื่นๆ จากคำให้การ หรือเรื่องเล่าที่ไม่เข้าพวกตามหัวข้อ เช่น การกักขังหญิงเหี้ยม การเป็นลูกหาบก็จะไม่ปรากฏในกรอบนี้

ในบางกรณีศึกษา คำให้การที่ปรากฏในส่วนเนื้อหาหายงาน จะเป็นคำให้การที่ปรากฏซ้ำอีกครั้งใน “ภาคผนวก 1 รายละเอียดการสัมภาษณ์เหยื่อของการข่มขืนและการทารุณกรรมทางเพศ” โดยผู้จัดทำจะเลือกเฉพาะส่วนที่สอดคล้องกับหัวข้อที่ต้องการนำเสนอในเนื้อหา

ตัวอย่างของคำให้การของผู้ประสบเหตุรายหนึ่งชื่อ ยามี (นามสมมติ) ปรากฏตัวในฐานะกรณีศึกษาในหัวข้อ “การลงโทษซ้ำ: การประณามและการปฏิเสธ” ว่า “อีกกรณีหนึ่ง เด็กนักเรียนหญิงที่ถูกทหารพม่าข่มขืนบนถนน ถูกครอบครัวของตนเองปฏิเสธที่จะให้ความช่วยเหลือ” (SHRF และ SWAN, 2545, น. 58) คำให้การส่วนนี้ถูกตัดมาเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นว่า

ครอบครัวของฉันไม่เข้าใจ พวกเขาไม่ยอมรับฉันอีกต่อไป และเพื่อนๆ ก็มองฉันด้วยสายตาดูถูก ฉันรู้สึกโดดเดี่ยวและขมขื่น เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 ตอนนั้นฉันเรียนอยู่ระดับ 10 ที่โรงเรียนมัธยมเมิงสาด (Mung Hsat high school) ฉันต้องเข้าสอบหลังจากที่ฉันถูกข่มขืน แต่ฉันรู้สึกแย่มาก จนไม่สามารถไปสอบได้ เหตุการณ์ครั้งนั้นทำลายชีวิตฉัน ทำให้ชีวิตฉันตกต่ำ (เหตุการณ์ที่ 1) (SHRF และ SWAN, 2545, น. 58)

คำให้การด้านบนมาจากคำให้การที่ยาวและมีรายละเอียดมากขึ้น ดังภาพที่ 3.3

ภาพที่ 3.2

คำให้การของเหตุการณ์ที่ 1 ใน “ภาคผนวก 1 รายละเอียดการสัมภาษณ์
เหยื่อของการข่มขืนและการทารุณกรรมทางเพศ”

รายละเอียดการสัมภาษณ์เหยื่อของการข่มขืนและการทารุณกรรมทางเพศ 28 ราย ¹		
(1)	ชื่อ	ยามี (Ya Mie-นามสมมติ)
	อายุ	19 ปี (ขณะเกิดเหตุ)
	สถานภาพ	โสด
	ชาติพันธุ์	ลาหู่
	ศาสนา	คริสต์
	อาชีพ	ทำนา
	ที่อยู่	หมู่บ้านลาหู่ เมืองสาต
	วันที่เกิดเหตุ	8 มีนาคม 2534
	กองกำลังที่ก่อเหตุ	กองพันทหารราบที่ 49 ส่วนแยกที่ 3 เมืองสาต
“คืนวันหนึ่งขณะที่ฉันกับเพื่อนอีก 2 คนกำลังเดินกลับบ้านหลังจากดูวิดีโอจบ แทนที่จะเดินบนถนนใหญ่ เราเลือกเดินตัดทุ่งนาแทน ระหว่างทางมีทหารเอสพีตีชีจากกองพันทหารราบที่ 49 ส่วนแยกที่ 3 ในเมืองสาต เดินตรงเข้ามาหาเรา คว่ำมือฉันไว้ และสั่งให้เพื่อนถอยไปไกลๆ เพื่อนๆ ของฉันกลัวมากเลยวิ่งหนีกลับไปหมู่บ้าน ฉันคุกเข่าลงและร้องขอว่าอย่าทำฉันเลย แต่เขาไม่ฟังเขาลากฉันเข้าไปข้างทางแล้วก็ข่มขืนฉัน หลังจากเหตุการณ์วันนั้น ฉันสิ้นหวังทุกอย่าง แม้ฉันจะอยากร้องเรียนไปยังเจ้าหน้าที่รัฐบาลทหาร แต่ฉันก็กลัวอำนาจทหารของสภาเพื่อสันติภาพฯ หลังจากถูกข่มขืน ฉันมีอาการปวดหัว หนามืดตาเลย เกิดขึ้นบ่อยมาก ตอนกลางคืนฉันนอนไม่หลับ ทุกครั้งที่นึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หัวใจฉันจะเต้นแรงและฉันรู้สึกกลัวผู้ชายทุกคน “ครอบครัวของฉันไม่เข้าใจ เขาไม่ดูแล ไม่ยอมรับฉันอีกต่อไป เพื่อนๆ ก็ดูถูกฉันรู้สึกโดดเดี่ยวและกดดันมากทั้งหมดนี้เกิดขึ้นในปี 2534 ตอนนั้นฉันยังเรียนอยู่ชั้น ม. 5 ที่โรงเรียนมัธยมเมืองสาต หลังถูกข่มขืนและความเครียดก็ทำให้ฉันสอบตก มันทำลายชีวิตฉัน มันทำให้ชีวิตฉันตกต่ำ”		
¹ หมายเลขข้างหน้าระบุตามลำดับที่ที่ปรากฏในตารางสรุปการทารุณกรรมทางเพศที่สมาชิกของกองกำลังทหารพม่ากระทำต่อ กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในรัฐฉาน จำนวน 173 เหตุการณ์		

(81)

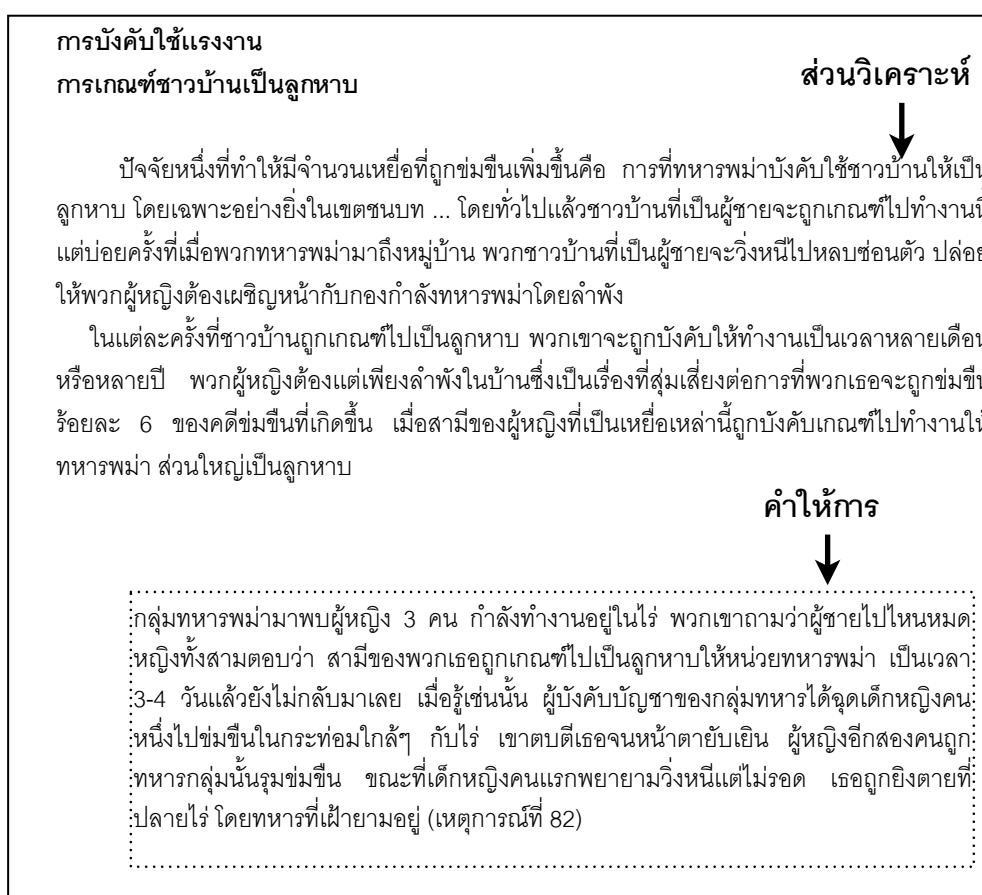
ที่มา: โดย SHRF และ SWAN, 2545, *ใบอนุญาตข่มขืน: บันทึกการทารุณกรรมทางเพศในรัฐฉาน*, น. 81.

การใช้คำให้การของยามี ประกอบเป็นหลักฐาน ในบท “ผู้รอดชีวิต” ในหัวข้อ “การลงโทษซ้ำ: การประณามและการปฏิเสธ” ผู้จัดทำได้ตัดทอนส่วนของคำให้การทั้งหมด รวมทั้งรายละเอียดของ “เหยื่อการข่มขืนและทารุณกรรมทางเพศ” โดยเลือกใช้เฉพาะย่อหน้าสุดท้าย ที่แสดงถึงผล กระทบที่เกิดขึ้นกับผู้รอดชีวิต โดยไม่กล่าวถึงผลกระทบทางจิตใจด้านอื่นๆ เป็นการนำเสนอการสรุปข้อมูลและสร้างความหมายของคำให้การโดยผู้เขียน ภายใต้กรอบอนุสัญญา

ระหว่างประเทศ เป็นตัวอย่างและหลักฐานแสดงให้เห็นประเด็นต่างๆ ที่ผู้เขียนกำหนดไว้ จากเรื่องของผู้หญิงคนเดียวกัน โดยสันนิษฐานจากตัวเลขเหตุการณ์ เรื่องเล่าสิทธิมนุษยชนของเธอ ทำหน้าที่ต่างกัน ในแต่ละส่วนของ**ใบอนุญาตข่มขืน** กรณีตัวอย่าง “เหตุการณ์ที่ 1” ปรากฏตัวทั้งสามแห่งใน **ใบอนุญาตข่มขืน** คือในการนำเสนอการสรุปข้อมูลและสร้างความหมายโดยผู้เขียน ในฐานะตัวอย่างผลกระทบ “ผลกระทบทางด้านจิตใจ” (SHRF และ SWAN, 2545, น. 56) ด้าน “การลงโทษซ้ำ: การประณาม และการปฏิเสธ” (SHRF และ SWAN, 2545, น. 57) เพื่อเป็นตัวอย่างว่าผู้รอดชีวิตได้รับผลกระทบทางจิตใจอย่างไรบ้าง โดยนำเสนอในรูป “เสียง” ของผู้รอดชีวิต

ภาพที่ 3.3

คำให้การของเหตุการณ์ที่ 82 ในเนื้อหา

ที่มา: โดย SHRF และ SWAN, 2545, **ใบอนุญาตข่มขืน: บันทึกการทารุณกรรมทางเพศในรัฐฉาน**, น. 48-49.

นอกจากนั้น ยังมีคำให้การที่ไม่ปรากฏในรายงานในส่วนกรณีศึกษา ในภาคผนวกที่

1 ซึ่งแสดงคำให้การ 28 ราย แต่ผู้จัดทำรายงานได้ดึงคำให้การจากฐานข้อมูลอื่นๆ เช่น จาก

จดหมายข่าวที่บรรจุคำให้การของพยานที่รายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนให้เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลของ SHRF ทราบ และมีการรวบรวมเป็นฐานข้อมูลเพื่อประกอบการเขียนรายงานด้วย โดยได้แสดงคำให้การในเนื้อหา (ภาพที่ 3.2) พร้อมการอ้างอิงเลขที่ของเหตุการณ์ไว้ท้ายคำให้การเพื่อสามารถสอบทานกับข้อมูลในตารางที่ภาคผนวก 5 (ภาพที่ 3.4) เพื่อยืนยันความมีตัวตนของเจ้าของคำให้การพร้อมสรุปเหตุการณ์ ในตารางที่ภาคผนวก ดังปรากฏรายละเอียดของเหตุการณ์ที่ 82 ดังภาพ

ภาพที่ 3.4

ภาพแสดงรายละเอียดของเหตุการณ์ที่ 82 ในตารางภาคผนวกที่ 5

เหตุการณ์	ผู้กระทำ (คน)	วันที่เกิดเหตุ	อายุ	อายุต่ำกว่า 18 ปี	ภูมิลำเนา	กิจกรรมที่เกี่ยวข้องของการทารุณกรรมขณะเกิดเหตุและสถานที่	กองกำลังเอสพีดีซีที่ก่อเหตุ	รูปแบบของการทารุณกรรม	ผลทางกฎหมาย	หมายเหตุ
82	3	29 พ.ค. 32	18, 22	16	หมู่บ้านวานปาง (Wan Paang) ตำบลหนองฮี (Nawng Hee) เมืองน้ำจาง ต่อมาถูกอพยพไปที่อื่น	กำลังทำงานในนาห่างจากตัวเมืองไปประมาณ 3.5 ไมล์	ทหาร 50 นายจากกองร้อยที่ 4 กองพันเคลื่อนที่เร็ว นำโดยนายทหารระดับผู้บังคับบัญชาชื่อ Tha Aye	- ถูกข่มขืนหมู่และตบตีจนร่างกายทุกคนเต็มไปด้วยแผล - เด็กสาวคนหนึ่งถูกฆ่า	ผู้ใหญ่บ้านแนะนำพ่อแม่ของผู้เสียหายว่าไม่ให้ร้องเรียน	

ที่มา: โดย SHRF และ SWAN, 2545, *ใบอนุญาตข่มขืน: บันทึกการทารุณกรรมทางเพศในรัฐฉาน*, น. ภาคผนวก 5-31.

คำให้การที่ไม่ได้รับการบรรจุเป็นส่วนหนึ่งของเสียงจากผู้ประสบเหตุการณ์เหล่านี้ เป็นส่วนหนึ่งของผู้ประสบเหตุที่ไม่สามารถตามตัวได้ และคณะทำงานเก็บข้อมูลการละเมิดได้รวบรวมไว้ในฐานข้อมูล ที่จะได้กล่าวในตอนต่อไป

3.2 การใช้คำให้การในรายละเอียดการสัมภาษณ์

นอกเหนือจากส่วนเนื้อหา ผู้จัดทำแสดงคำให้การ พร้อมรายละเอียดของผู้ประสบเหตุอย่างละเอียด ในภาคผนวกที่ 1 รายละเอียดการสัมภาษณ์ เกี่ยวข้องการข่มขืนและการทารุณกรรมทางเพศ (โปรดพิจารณา ภาพที่ 1.1) มีคำให้การทั้งหมด 28 คำให้การ

คำให้การมีทั้งการเล่าโดยใช้สรรพนามบุคคลที่ 1 เช่น “ฉัน” โดยใช้ประกอบร่วมกับเครื่องหมายอัฒภาคคร่อมข้อความ เช่น เหตุการณ์ที่ (24) ของนาง (นามสมมติ) ในส่วน

ของคำให้การ ปรากฏข้อความว่า “ วันนั้นฉันออกไปเลี้ยงควาย แต่แดดร้อนมากและฉันก็เหนื่อย จึงกลับบ้าน ปิดประตูนอนพักผ่อน . . . ” (SHRF และ SWAN, 2545, น. 86) และ การเล่าโดย ไม่ระบุผู้เล่า และใช้สรรพนามบุคคลที่ 3 เช่นเหตุการณ์ที่ (4) ของนางจ้าง (นามสมมติ) ที่เริ่มต้นเล่าเรื่องราว “ทหารเอสพีดีซี 5 นายนำโดยร้อยเอก หม่อง โซ กำลังลาดตระเวนอยู่ในพื้นที่ พวก เขาเห็นนางจ้างพร้อมด้วยมารดาวัย 38 ปีของเธอ . . . ร้อยเอก หม่อง โซ ช่มชู้เธอ” (SHRF และ SWAN, 2545, น. 84)

การนำเสนอคำให้การในภาคผนวก ถูกตัดทอนน้อยกว่าในส่วนเนื้อหาของรายงาน และนำเสนอโดยไม่มีส่วนการวิเคราะห์และตีความโดยผู้จัดทำ โดยส่วนบนจะเป็นข้อมูลของผู้ ประสบเหตุ กองกำลังที่ก่อเหตุ ชื่อผู้ก่อเหตุ สถานที่ที่เกิดเหตุ อาชีพ อายุขณะเกิดเหตุ ชาติพันธุ์ และศาสนา

ใน “รายละเอียดการสัมภาษณ์เหยื่อของการข่มขืนและการทารุณกรรมทางเพศ” ผู้ จัดทำนำเสนอรายละเอียดของเหตุการณ์ที่ 1 โดยแสดงรายละเอียดด้านสถานภาพสมรส อายุ ชาติพันธุ์ ศาสนา อาชีพ ที่อยู่ วันที่เกิดเหตุ กองกำลังที่ก่อเหตุ และ มีการกำหนดชื่อสมมติ ให้ผู้ รอดชีวิตเหตุการณ์ที่ 1 (ภาพที่ 3.2) ว่า “ย่ามี” (SHRF และ SWAN, 2545, น. 81) และบันทึกคำ ให้การของเธอ หลังจากรายละเอียด เป็นส่วนที่ทำให้เห็นว่า ผู้ให้การมีตัวตนอยู่จริง และให้ราย ละเอียดที่สามารถตรวจสอบได้ เช่น รายละเอียดของกองทหารที่กระทำการละเมิด สถานที่เกิด เหตุ ประกอบกับการให้การ จาก “เสียง” ของ “เหยื่อของการข่มขืนและทารุณกรรมทางเพศ” เพื่อให้ “เหยื่อ” ได้เล่าเหตุการณ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตัวเธอเอง โดยใช้การเล่าเรื่องของ “ฉัน” และมีการกำหนดนามสมมติ การได้รับนามสมมติเป็นส่วนหนึ่งของการมีตัวตน แม้จะเป็น ตัวตนสมมติ เป็นเครื่องหมายบอกว่า “ย่ามี” เป็นปัจเจกชนที่ถูกละเมิด เธอเป็นผู้หญิงที่มีอัต ลักษณะเฉพาะตัว สามารถแสดงออกในขอบเขตเท่าที่เทคนิควิธีการสร้างความรู้สิทธิมนุษยชนจะ สามารถเปิดเผยได้ เรื่องของเธอทำให้เธอแตกต่างจากเรื่องของเหตุการณ์ของผู้หญิงคนอื่นๆ เธอ เป็นหนึ่งใน 28 ประสบการณ์ที่แตกต่างจากอีกร้อยกว่าเหตุการณ์ที่นำเสนอโดยปราศจากชื่อ เสียงเรียงนาม(สมมติ) ในส่วนที่สาม

3.3 การนำเสนอคำให้การในตารางภาคผนวก

ในส่วนสุดท้ายของเล่ม คือ “ภาคผนวก ที่ 5 ตารางสรุปการทารุณกรรมทาง เพศ ที่สมาชิกองกำลังทหารพม่ากระทำต่อผู้หญิง ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในรัฐฉาน ทั้ง 173 คดี” เป็นรายการแสดงเหตุการณ์การทารุณกรรมทางเพศที่เกิดขึ้น 173 คดี โดย 28 คดีเป็นการสัมภาษณ์และที่เหลืออีก 145 เหตุการณ์เป็น “. . . การเรียบเรียงข้อมูลมาจากจดหมายข่าวรายเดือน ของมูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งรัฐฉาน ซึ่งไม่ได้เจาะลงไปรายละเอียดมากนัก และไม่ได้มุ่ง เน้นไปที่ผลกระทบที่เหยื่อของการกระทำรุนแรงทางเพศ . . . ” (SHRF และ SWAN, 2545, น. 20)

คำให้การในตารางเป็นการสังเคราะห์จากผู้บันทึกข้อมูลที่รับฟังการบอกเล่า หรือคำให้การจากพยาน แล้วนำมาจัดหมวดหมู่ซึ่งประกอบด้วย เหตุการณ์ เรียงลำดับตั้งแต่เหตุการณ์แรกและมีการกำหนดเลขที่ของเหตุการณ์เพื่อการอ้างอิง จำนวนผู้ถูกกระทำ วันที่เกิดเหตุ อายุ อายุต่ำกว่า 18 ปี ภูมิสำเนา กิจกรรมที่เหยื่อของการทารุณกรรมขณะเกิดเหตุ และสถานที่ กองกำลังของ เอสพีดีซีที่ก่อเหตุ รูปแบบของการทารุณกรรม ผลทางกฎหมาย และหมายเหตุ ซึ่งเป็นช่องที่บันทึกผลของการละเมิดต่อเหยื่อ

การเลือกหัวข้อของตารางมีความสัมพันธ์กับการสร้างความหมายให้กับการละเมิด การอ่านตารางจะพบว่าแต่ละหัวข้อสามารถเล่าเรื่องให้เห็นภาพคร่าวๆ ของการทารุณกรรมที่เกิดขึ้น โดยที่ไม่ต้องรู้จักหน้าค่าตา หรือทราบรายละเอียดอื่นๆ อันเป็นบริบทของการทารุณกรรมที่เกิดขึ้น ข้อมูลถูกลดรูปให้เป็นเรื่องของ เหยื่อ ได้แก่ อายุ และมีการแบ่งแยกว่าเป็นเด็ก หรือผู้ใหญ่ ภูมิสำเนา กิจกรรมที่ทำก่อนเกิดเหตุ ผู้กระทำ ซึ่งมีข้อมูลเกี่ยวกับสังกัด ชื่อ ชั่นยศ (ถ้าหาได้) และเหตุการณ์ ได้แก่วิธีรูปแบบของการทารุณกรรม เช่น ข่มขืน ข่มขืนแล้วฆ่า การร้องเรียนทางกฎหมาย และผลของเหตุที่เกิดขึ้น หรือข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ข้อมูลเหล่านี้ล้วนสนับสนุนและเป็นหลักฐานให้เห็นว่ามีการทารุณกรรม ตามกรอบกฎหมายระหว่างประเทศ ที่สามารถนำมาใช้เพื่อการดำเนินการทางศาลได้จริง

ตารางที่ 1

ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลและกรอบกฎหมายระหว่างประเทศ

กรอบกฎหมายระหว่างประเทศ	ข้อมูลที่น่าสนใจในรายงาน
“อาชญากรรมที่เป็นภัยต่อมนุษยชาติ” “ซึ่งกระทำขึ้นอย่างเป็นระบบและในพื้นที่กว้างขวาง . . . รวมถึง . . . การข่มขืน การบังคับให้เป็นทาสกาม” (SHRF และ SWAN, 2545, น. 29)	- จำนวนเหตุการณ์ - จำนวนเหยื่อในภาคผนวก แผนที่แสดงความแพร่หลายของการข่มขืน
“อาชญากรรมสงคราม” ตาม อนุสัญญาเจนีวา (พ.ศ. 2492) ตามคำนิยามของคณะกรรมการกาชาดสากล โดยถือว่าการข่มขืน เป็นตัวอย่างหนึ่งของการทรมาน (SHRF และ SWAN, 2545, น. 29)	รูปแบบของการทารุณกรรมในแต่ละเหตุการณ์ เช่น “ข่มขืน” “ข่มขืนแล้วฆ่า” “ถูกข่มขืนและทุบตี” “ถูกเกณฑ์ไปเป็นลูกหาบ” ในภาคผนวกที่ 5
“การทำลายล้างเผ่าพันธุ์” หมายถึงการกระทำ “ซึ่งกระทำโดยเจตนาที่จะทำลายล้างทั้งหมดหรือบางส่วน ของชนชาติอื่นๆ ที่มีความแตกต่างทางชาติพันธุ์ เชื้อชาติ ศาสนา” (SHRF และ SWAN, 2545, น. 29) ตาม อนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษต่ออาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์	- รายละเอียดของทหารที่เป็นพม่า ที่กระทำต่อสตรีไทใหญ่ เช่น ชื่อ สังกัด ยศ - ภูมิสำเนาของหญิงที่ถูกข่มขืน ซึ่งแสดงว่าหญิงเหล่านี้เป็นชาวไทใหญ่ - รายละเอียดเรื่องชาติพันธุ์ของกรณีศึกษา ที่ 28 กรณี ในภาคผนวกที่ 1

ภาพที่ 3.5

คำให้การและการลดรูปคำให้การลงในตารางภาคผนวก

รายละเอียดการสัมภาษณ์เหยื่อของการข่มขืนและการทารุณกรรมทางเพศ 28 ราย ¹	
(1)	ชื่อ ยามี (Ya Mie-นามสมมติ) อายุ 19 ปี (ขณะเกิดเหตุ) สถานภาพ โสด ชาติพันธุ์ ลานู ศาสนา คริสต์ อาชีพ ทำนา ที่อยู่ หมู่บ้านลานู เมืองสาต วันที่เกิดเหตุ 8 มีนาคม 2534 กองกำลังที่ก่อเหตุ กองพันทหารราบที่ 49 ส่วนแยกที่ 3 เมืองสาต
“คืนวันหนึ่งขณะที่ฉันกับเพื่อนอีก 2 คนกำลังเดินกลับบ้านหลังจากดูวิดีโอจบ แทนที่จะเดินบนถนนใหญ่ เราเลือกเดินตัดทุ่งนาแทน ระหว่างทางมีทหารเอสพีดีซีจากกองพันทหารราบที่ 49 ส่วนแยกที่ 3 ในเมืองสาต เดินตรงเข้ามาหาเรา คว่ำมือฉันไว้ และสั่งให้เพื่อนถอยไปไกลๆ เพื่อนๆ ของฉันกลัวมากเลยวิ่งหนีกลับไปหมู่บ้าน ฉันคุกเข่าลงและร้องขอว่าอย่าทำฉันเลย แต่เขาไม่ฟังเขาลากฉันเข้าไปข้างทางแล้วก็ข่มขืนฉัน หลังจากเหตุการณ์วันนั้น ฉันสิ้นหวังทุกอย่าง แม้ฉันจะอยากร้องเรียนไปยังเจ้าหน้าที่รัฐบาลทหาร แต่ฉันก็กลัวอำนาจทหารของสภาเพื่อสันติภาพฯ หลังจากถูกข่มขืน ฉันมีอาการปวดหัว หนามืดตาคลาย เกิดขึ้นบ่อยมาก ตอนกลางคืนฉันนอนไม่หลับ ทุกครั้งที่นึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หัวใจฉันจะเต้นแรงและฉันรู้สึกกลัวผู้ชายทุกคน “ครอบครัวของฉันไม่เข้าใจ เขาไม่ดูแล ไม่ยอมรับฉันอีกต่อไป เพื่อนๆ ก็ดูถูกฉันรู้สึกโดดเดี่ยวและกดดันมากทั้งหมดนี้เกิดขึ้นในปี 2534 ตอนนั้นฉันยังเรียนอยู่ชั้น ม. 5 ที่โรงเรียนมัธยมเมืองสาต หลังถูกข่มขืนและความเครียดก็ทำให้ฉันสอบตก มันทำลายชีวิตฉัน มันทำให้ชีวิตฉันตกต่ำ”	

(81)

เหตุการณ์	ผู้ถูกกระทำ (คน)	วันที่เกิดเหตุ	อายุ	อายุต่ำกว่า 18 ปี	ภูมิลำเนา	กิจกรรมที่เหยื่อของการทารุณกรรมขณะเกิดเหตุ และสถานที่	กองกำลังเอสพีดีซีที่ก่อเหตุ	รูปแบบของการทารุณกรรม	ผลทางกฎหมาย	หมายเหตุ
1	1	8 มี.ค. 34	19		หมู่บ้านลานู เมืองสาต (Murng Sart)	กลางทุ่งนา ระหว่างเดินทาง กลับหมู่บ้านหลัง ชมวิดีโอจบ	ทหารสลีร์ค 1 นาย จากกองพันที่ 49 ส่วนย่อยที่ 3 เมืองสาต	ข่มขืน	ไม่มี	ครอบครัวและเพื่อนไม่ยอมรับ

ที่มา: โดย SHRF และ SWAN, 2545, ใบอนุญาตข่มขืน: บันทึกการทารุณกรรมทางเพศในรัฐฉาน, น. 81, น. ภาคผนวก 5- 1.

ภาพที่ 3.5 แสดงให้เห็นว่ามีการนำคำให้การ มาเรียบเรียงแต่โครง “ถอดกระดูก” เป็นสาระสำคัญ ที่จัดให้เข้าช่องตาราง ตามหัวข้อตาราง เป็นมีการสรุปสถานการณ์สั้นๆ จากคำให้การเต็ม ซึ่งแสดงให้เห็นโดยการขีดเส้นใต้ เช่น ในช่อง “กิจกรรมที่เหยื่อของการทารุณกรรม ขณะที่เกิดเหตุและสถานที่เกิดเหตุ” ผู้จัดทำสรุปว่า “กลางทุ่งนาระหว่างเดินทางกลับหมู่บ้านหลังชมวิถีโอบ” และในช่อง “หมายเหตุ” ซึ่งน่าจะเป็นผลของการทารุณกรรมโดยการข่มขืน ว่า “ครอบครัวและเพื่อนไม่ยอมรับ” (SHRF และ SWAN, 2545, น. ภาคผนวก 5 -1)

การสรุป “ข้อเท็จจริง” ของเหตุการณ์นี้เป็นหนึ่งในเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นจำนวนของ “เหยื่อ” ที่มีจุดร่วมกัน คือถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ และเป็นการเน้นย้ำผ่านการแสดงภาพ แผนที่ที่ลงจุดเกิดเหตุ เพื่อสนับสนุนความหนักแน่นและทำให้เข้าใจได้อย่างชัดเจนว่าการข่มขืนที่แพร่หลายเป็นผลมาจากสาเหตุทางการเมือง และเป็นประเด็นสาธารณะ มิใช่การกระทำของชายต่างชาติพันธุ์ ที่เป็นตัวแทนเจ้าหน้าที่ของรัฐคนหนึ่งต่อหญิงคนหนึ่ง ซึ่งผู้จัดทำรายงานได้ระบุว่า การทารุณกรรมทางเพศ เป็นผลมาจาก “การเพิ่มอัตรากำลังพลในรัฐฉาน ... รัฐบาลพม่าได้ส่งกำลังพลเกือบหนึ่งในสี่ของกำลังพลทั้งหมดเข้ามาประจำการในรัฐฉาน” (SHRF และ SWAN, 2545, น. 29) อันส่งผลต่อเนื่องให้เกิด “ปฏิบัติการข่มขืน ถูกกระทำขึ้นอย่างกว้างขวาง และเป็นระบบ” ในกรณีนี้ ผู้จัดทำได้แสดงตารางแสดงเหตุการณ์คดีข่มขืนที่เกิดขึ้นระหว่าง พ.ศ. 2539 - 2544 เพื่อเป็นหลักฐานว่า “. . . จำนวนคดีข่มขืนที่ถูกบันทึกในปี พ.ศ. 2544 และตัวเลขของผู้หญิงและเด็กที่ถูกข่มขืนเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา มา ตัวเลขดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า แม้รัฐบาลทหารพม่าจะกล่าวอ้างถึง ‘สันติภาพ’ . . . แต่ทหารของพม่ายังคงกระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อพลเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ในอัตราที่เพิ่มมากขึ้นด้วย” (SHRF และ SWAN, 2545, น. 29)

การอ่านตารางดังกล่าวจะทำให้ได้ทราบแบบแผนของการละเมิด เมื่อประกอบกับการพิจารณาแผนที่ ทำให้สามารถเห็นความกว้างขวางของการละเมิดที่มากกว่าเป็นเรื่องส่วนตัว เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจว่าการละเมิดนี้เป็นการจงใจกระทำอย่างเป็นระบบ เพื่อสนับสนุนกรอบกฎหมายระหว่างประเทศ โดนผู้จัดทำนำเสนอหลักฐานการละเมิดอย่างกว้างขวางรองรับข้อถกเถียงของตนเอง

4. การใช้ข้อมูลสถิติใน ใบอนุญาตข่มขืน

การใช้ข้อมูลสถิติใน ใบอนุญาตข่มขืน ปรากฏอยู่ในส่วนวิเคราะห์ของแต่ละหัวข้อ โดยจะมีการระบุจำนวนตัวเลขเป็นร้อยละ หรือจำนวนเหตุการณ์ที่สอดคล้องกับหัวข้อตัวอย่าง เช่น การใช้สถิติเพื่อแสดงให้เห็น “การทารุณกรรมทางเพศที่เกิดขึ้นในรัฐฉาน ในช่วงเวลา 6 ปีที่ผ่านมา . . .” (SHRF และ SWAN, 2545, น. 31) ดังภาพที่ 3.6

ภาพที่ 3.6

ตัวอย่างการใช้ข้อมูลสถิติ ในรูปแบบตารางในใบอนุญาตข่มขืน

ปี พ.ศ.	จำนวน เหตุการณ์	จำนวนเหยื่อที่เป็น เด็กหญิง	จำนวนเหยื่อที่เป็น สตรี	จำนวนสถานที่เกิด เหตุ
2539	5	4	6	ใน 5 เมือง
2540	30	25	157	ใน 11 เมือง
2541	30	18	38	ใน 13 เมือง
2542	26	17	71	ใน 13 เมือง
2543	33	13	69	ใน 17 เมือง
2544	44	15	186	ใน 17 เมือง
รวม	168	92	527	

ที่มา: โดย SHRF และ SWAN, 2545, ใบอนุญาตข่มขืน: บันทึกการทารุณกรรมทางเพศในรัฐฉาน, น. 29.

สถิติที่แสดงจำนวนเหตุการณ์ที่เพิ่มขึ้นพิสูจน์ข้อสันนิษฐานที่ว่า “. . . ตัวเลขของผู้หญิงและเด็กที่ถูกข่มขืนเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา ตัวเลขดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าแม้รัฐบาลทหารพม่าจะกล่าวอ้างถึงสันติภาพ. . . แต่ทหารของพม่ายังคงกระทำละเมิดสิทธิมนุษยชน” (SHRF และ SWAN, 2545, น. 32) การใช้สถิติไม่ต้องอาศัยการตีความของผู้จัดทำรายงาน จึงถือว่าเป็นความพยายามในการนำเสนอข้อมูลอย่างเป็นวัตถุวิสัยตามที่ตัวเลขแสดงไว้ ไม่มีการตีความด้วยอัตวิสัยของผู้จัดทำรายงาน

5. การใช้รูปภาพ แผนภาพ ใน ใบอนุญาตข่มขืน

5.1 ภาพปก

หน้าปกของใบอนุญาตข่มขืน ภาษาไทย (ภาพที่ 3.7 ซ้าย) เป็นรูปขาวดำ แสดงภาพผู้หญิงในชุดเสื้อแขนยาว และผ้าถุงกำลังนั่งอยู่ มีเป้าเล็งปืนทาบใบหน้าของผู้หญิง โดยฉบับภาษาไทยมีการใช้เทคนิคแต่งรูปให้เหมือนเป็นการเซ็นเซอร์ใบหน้าผู้เสียหายด้วย ส่วนฉบับภาษาอังกฤษไม่มี คงเป็นรูปขาวดำปกติ

การใช้รูปผู้หญิงในชุดพื้นเมืองเป็นการยืนยันอัตลักษณ์การเป็นผู้หญิงชาติพันธุ์เพียงแต่การแต่งกายนี้ เป็นการแต่งกายของหญิงชาวบ้าน ซึ่งจะใส่เสื้อกระดุมห้าเม็ดธรรมดา ไม่มีการประดับตกแต่งสวยงามเหมือนชนชั้นสูง ซึ่งจะกล่าวถึงในบทที่ 4 ภาพถ่ายเป็นการยืนยันอัตลักษณ์และความมีอยู่ของตัวตนในโลกจริง ในขณะเดียวกันก็เสี่ยงต่อการผลิตซ้ำภาพตายตัวและแช่แข็งอัตลักษณ์ของเจ้าของภาพ (Barthes, 1977, p. 17)

ภาพที่ 3.7

ภาพปกใบอนุญาตข่มขืน ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

การนำเสนอภาพปกที่เป็นภาพบุคคล (Portrait) ในฐานะ readerly image (Silverman, 1983, p. 244) หรือภาพที่ตีความได้ทางเดียว จึงมีความเสี่ยงที่ผู้รับสารจะตีความภาพนี้ อย่างตายตัว โดยมองภาพผู้หญิงที่เป็นรูปถ่ายชัดเจนในท่าทางที่ดูเหมือนตกเป็นเป้าหนึ่ง ทำให้เกิดภาพตัวแทนที่ผู้หญิงเป็นเหยื่อที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้ (Passive) เมื่อภาพได้รับการบันทึกและตีพิมพ์ในบริบทรายงานสิทธิมนุษยชน และมีข้อความ “ใบอนุญาตข่มขืน” เหนือรูป บทบาทของตัวหนังสือมีอำนาจในการกำกับความรู้ภาพว่าภาพนี้ควรได้รับการตีความอย่างไร (Barthes, 1977, p. 25) ซึ่งกำหนดกรอบของความเป็นเหยื่อ ก็ยิ่งตอกย้ำและแซ่แซ่ อัตลักษณ์ของผู้หญิงไทใหญ่ ให้เป็นภาพของผู้หญิงที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

5.2 แผนที่

แผนที่มืบทบาทสำคัญในการแสดงหลักฐานเชิงประจักษ์ว่าการข่มขืนเกิดขึ้นเป็นบริเวณกว้าง โดยการลงจุดให้เห็นพื้นที่ที่มีการข่มขืน (จุดดำ ในภาพ 3.8) และบริเวณที่มีการบังคับย้ายถิ่นฐาน (พื้นที่สีเทา) เมื่อได้อ่านแผนที่แล้วผู้อ่านจะได้เห็นภาพทันทีถึงการแพร่หลายของการข่มขืน ที่สัมพันธ์กับการย้ายถิ่นฐาน เพราะจุดสีแดงกระจายตัวอยู่เข้มข้นในพื้นที่สีเทา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การข่มขืน เป็นการกระทำทารุณกรรมที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อหวังผลทางการเมืองด้วย แผนที่จึงเป็นการแสดงภาพของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม โดยนับหนึ่งเหตุการณ์เท่ากับหนึ่งจุด ได้อย่างชัดเจนที่สุด และดูเหมือนว่าการนำเสนอความจริง ด้วยการลงจุดเหตุการณ์ในพื้นที่ เป็นการดำเนินการที่โปร่งใส และเป็นวัตถุวิสัย คือมีเหตุการณ์ที่ไหน ก็ลงจุดไว้ที่เขตนั่น ในขณะเดียวกัน แผนที่ทำให้ผู้อ่านตีความได้ว่า เกิดเหตุการณ์ในวงกว้าง และสอดคล้องกับข้อสรุปที่ว่า การข่มขืนและทารุณกรรมทางเพศเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ

ฉันเกิดปี ค.ศ. 1981 ในหมู่บ้านเล็ก ๆ บริเวณภาคกลางของรัฐฉาน ประเทศพม่า หมู่บ้านของฉันอยู่ในเขตที่มีการสู้รบระหว่างทหารพม่ากับกองกำลังไทใหญ่และกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ในรัฐฉาน พ่อแม่ส่งพี่ของฉันไปเรียนหนังสือที่หมู่บ้านอื่นเพื่อความปลอดภัย ส่วนฉันและน้องอีก 2 คนอยู่กับพ่อแม่ เวลาที่มีการสู้รบที่หมู่บ้านของเรา เราก็จะอพยพไปอยู่ที่หมู่บ้านอื่นที่ปลอดภัยกว่า หากหมู่บ้านนั้นมีโรงเรียน ฉันก็จะไปเรียนหนังสือ แต่ฉันไม่เคยได้เลื่อนชั้นเกิน ป. 1 เลย เพราะพ่อกับแม่มีการสู้รบ ฉันก็ต้องย้ายไปอยู่หมู่บ้านใหม่ แล้วก็ต้องเรียนชั้น ป. 1 อีก แม่เห็นว่าถ้าปล่อยให้ฉันอยู่ด้วยต่อไปก็อาจจะไม่ปลอดภัย และฉันคงไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือสูงกว่าชั้น ป. 1 ก็เลยส่งฉันมาอยู่บ้านเด็กกำพร้าที่ชายแดนไทย ตอนนั้นฉันอายุได้ประมาณ 6 ขวบ (วันดี สันติวุฒิมณี, 2548)

จำต้องเริ่มทำงานด้านสิทธิมนุษยชนเมื่อจบการศึกษาระดับ ม. 3 หลังฝึกงานกับสำนักข่าวไทใหญ่และ องค์การเอกชนที่รณรงค์เรื่องสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตยในพม่า ชื่อจากฝึกงานกับ Altsean-Burma 1 ปี จากนั้นเมื่อ พ.ศ. 2542 กลุ่มผู้หญิงไทใหญ่จัดตั้ง “เครือข่ายปฏิบัติงานสตรีไทใหญ่” หรือ “SWAN” (Shan Women's Action Network) จึงร่วมงานกับ SWAN มาตั้งแต่นั้น (วันดี สันติวุฒิมณี, 2548) จำต้องเริ่มสนใจงานด้านสิทธิมนุษยชนมาตั้งแต่ฝึกงาน

เริ่มรู้จักจากหนังสือเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน เขาเขียนไว้สวยหรูว่า สิทธิของมนุษย์มีอย่างนั้นอย่างนี้ แต่เราก็สงสัยว่ารู้แล้วจะเอาไปทำอะไรได้ จะไปเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริงได้อย่างไร เพราะในสถานการณ์จริง คนที่ละเมิดสิทธิเขาไม่สนใจปฏิบัติตามกฎเหล่านี้ แล้วใครจะมาลงโทษ จะมีมาตรการอะไรที่จะทำให้ตัวหนังสือที่เขียนไว้นำมาใช้ในทางปฏิบัติได้จริง รู้สึกว่าก็ดีนะที่มีข้อตกลงอย่างนั้นอย่างนี้ในระดับสากล แต่เราจะนำไปใช้กับสถานการณ์ของชาวไทใหญ่ในรัฐฉานกับทหารพม่าได้อย่างไร จนกระทั่งฉันได้พบปะคนทำงานด้านสิทธิมนุษยชนจากที่อื่นๆ มากขึ้น ได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคนจากที่ต่างๆ จึงทำให้ได้รู้ว่า ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นปัญหาสากลที่ไม่ได้เกิดขึ้นกับชาวไทใหญ่ เพียงกลุ่มเดียว แต่ยังมีคนอีกจำนวนมากที่เผชิญปัญหาความรุนแรงไม่ต่างกัน เราควรจะนำปัญหาของชาวไทใหญ่มาเป็นประเด็นหนึ่งร่วมในการต่อสู้ในระดับสากล ให้ความสำคัญสิทธิมนุษยชนที่นานาประเทศได้ตกลงร่วมกันให้เป็นประโยชน์กับชาวไทใหญ่ และกลุ่มชาติพันธุ์ทุกกลุ่มที่ถูกกดขี่ข่มเหง (วันดี สันติวุฒิมณี, 2548)

และดูเหมือนว่าจำต้องจะได้พบทางออกในการสื่อสารเรื่องสิทธิมนุษยชนผ่านเวทีระหว่างประเทศ เมื่อเธอได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนของ SWAN ให้เป็นตัวแทนให้การในระดับสากลถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนของชาวไทใหญ่โดยทหารพม่า

. . . เราได้ไปรณรงค์ในเวทีต่างๆ รวมถึงเวทีของสหประชาชาติ เช่นในการประชุมประจำปีของคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (United Nations Commission on Human Rights) ที่กรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งถือเป็นโอกาสที่จะได้เผยแพร่ความทุกข์ยากของชาวไทใหญ่ให้นานาชาติได้รับ รู้ ฉันได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนจากสวอนไปนำเสนอปัญหาต่อคณะกรรมการฯ โดยมีเวลาพูด 5 นาที ตอนนั้นฉันอายุแค่ 17 ปี อาจเป็นตัวแทนที่อายุน้อยที่สุด พอพูดไปเสียงก็เริ่มสั่น เกือบจะร้องไห้บนเวที เพราะต้องนำเสนอปัญหาที่ผู้หญิงไทใหญ่ถูกทหารพม่าข่มขืนซึ่งเป็นเรื่องที่ น่าเศร้ามาก กว่าที่จะพูดจบก็เกินเวลาที่กำหนดไว้ แต่เขาก็ไม่ว่าอะไร รอให้หยุดสะอื้นและอนุญาตให้พูดต่อจนจบ พอลงจากเวทีก็มีคนมาขอเอกสารเกี่ยวกับเรื่องที่ฉันพูด แล้วก็มากอดและพูดให้กำลังใจ เป็นอีกหนึ่งประสบการณ์ที่ทำให้รู้ว่า คนภายนอกเองก็มีความเห็นอกเห็นใจ มีความหวังดี และให้กำลังใจชาวไทใหญ่เช่นกัน (วันดี สันติวุฒิมณี, 2548)

หลังจากนั้นรายงาน ใบอนุญาตข่มขืน จึงถือกำเนิดขึ้น

รายงานฉบับนี้เริ่มต้นจากองค์กรสิทธิมนุษยชนไทใหญ่ (Shan Human Rights Foundation - SHRF) จัดทำรายงานเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในรัฐฉาน แล้วพบว่าในแต่ละเดือนมีผู้หญิงถูกข่มขืนหลายคน จึงมาคุยกันว่าน่าจะทำรายงานเรื่องสถานการณ์การข่มขืนในรัฐฉานโดยเฉพาะ โดยรวบรวมจากรายงานที่องค์กรสิทธิมนุษยชนไทใหญ่ทำในแต่ละเดือน แล้วนำมาวิเคราะห์ว่าเหตุใดจึงมีการข่มขืนมากขนาดนี้ เมื่อเริ่มรวบรวมรายงานตั้งแต่ปี 2539-2544 . . . หลังจากนั้นเรามีการเช็กข่าวหลายขั้นตอน เริ่มตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติมจากเหยื่อหรือพยานที่เห็นเหตุการณ์ว่าทหารพม่า ที่ข่มขืนเป็นใคร บางคนก็จำได้ บางคนก็จำไม่ได้ รายงานฉบับนี้เกิดขึ้นจากความร่วมมือของคนไทใหญ่หลายกลุ่ม ตั้งแต่กลุ่มคนที่เก็บข้อมูลในพื้นที่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล กลุ่มผู้เขียน กลุ่มผู้แปลข้อมูลการสัมภาษณ์จากภาษาไทใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ หลังจากได้ข้อมูลครบ เราก็เริ่มวิเคราะห์ เอาหลักกฎหมายสากล กฎหมายระหว่างประเทศ มาวิเคราะห์สถานการณ์ข่มขืน เริ่มรวบรวมสถานการณ์ตามพื้นที่ต่างๆ ในรัฐฉานซึ่งนำไปสู่ปัญหา “การข่มขืนอย่างเป็นระบบ” หรือ “systematic sexual violence” เรานำสถานที่เกิดเหตุมาพล็อตลงบนแผนที่ ทำให้เห็นภาพรวมว่าเกิดเหตุการณ์ที่ไหน แล้วทำแผนที่บอกจุดที่เกิดเหตุในรัฐฉาน ที่ทีมงานใช้เวลาทำประมาณ 1 ปี ก่อนเผยแพร่รายงานฉบับนี้ในภาษาอังกฤษ ช่วงนั้นมีการก่อตั้งสวอนขึ้นมาแล้ว เราจึงคิดว่าน่าจะออกรายงานฉบับนี้ร่วมกันระหว่าง 2 องค์กร สวอนจึงเข้ามาเกี่ยวข้องกับรายงานฉบับนี้ ฉันเองไม่ได้เป็นคนเก็บข้อมูลหลัก แต่ทำหน้าที่เผยแพร่ให้คนภายนอกได้รับรู้ (วันดี สันติวุฒิมณี, 2548)

ผู้ศึกษาได้รับการแนะนำให้ติดต่อ SWAN จาก Forum Asia และ Altsean-Burma ขณะที่ทำงานในองค์กรสิทธิมนุษยชนในอีกองค์กรหนึ่ง ซึ่งทำงานวิจัยเกี่ยวกับพม่า และเริ่มติดต่อทางอีเมล โดยแนะนำตัวว่าเป็นนักศึกษา และขณะนั้นทำงานผู้ช่วยเจ้าหน้าที่โครงการในองค์กรเอกชนที่ทำงานเรื่องพม่า ซึ่งเป็นที่พอจะรู้จักในหมู่องค์กรเอกชนที่เคลื่อนไหวเรื่องพม่าด้วยกัน การติดต่อจึงใช้ช่องทางของเครือข่ายองค์กรที่ทำงานเรื่องพม่าติดต่อกับ SWAN และ SWAN ได้ให้เบอร์โทรศัพท์มือถือของจำมตองเพื่อติดต่อกันเองโดยตรง เพื่อนัดพูดคุยประเด็นเกี่ยวกับ**ใบอนุญาตข่มขืน**ซึ่งส่งไปล่วงหน้า โดยนัดพบที่ร้านกาแฟในจังหวัดเชียงใหม่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ศึกษากับจำมตองจึงมีจุดร่วมกันที่สนใจประเด็นสิทธิมนุษยชนในพม่า และอาจจะเรียกได้ว่าขณะนั้นต่างก็อยู่ในเครือข่ายหลวมๆ ของคนทำงานเกี่ยวกับพม่าเดียวกัน มีความเข้าใจในภูมิหลังทางประวัติศาสตร์กระแสหลักของพม่าในลักษณะเดียวกัน แต่มีประเด็นทำงานคนละชาติพันธุ์ คือจำมตองเป็นผู้หญิงไทใหญ่ที่รณรงค์เรื่องผู้หญิงไทใหญ่ ส่วนผู้ศึกษาทำวิจัยระยะสั้นที่ชายแดนรัฐกะเหรี่ยง

ในส่วนการสัมภาษณ์โดยผู้ศึกษาใช้ภาษาไทยเป็นหลัก เนื่องจากจำมตองใช้ภาษาไทยได้คล่องแคล่ว ส่วนในด้านศัพท์เทคนิคด้านสิทธิมนุษยชน และการทำรายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชน ทั้งจำมตองและผู้สัมภาษณ์ใช้ภาษาอังกฤษ เนื่องจากผู้สัมภาษณ์ได้แนะนำตัวว่าขณะนั้นทำงานกับองค์กรด้านสิทธิมนุษยชน ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักในการทำงาน และได้มีส่วนร่วมในการทำรายงานมาบ้างแล้ว จึงเป็นการพูดคุยระหว่างผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านสิทธิมนุษยชนอยู่บ้าง ดังนั้นจึงเป็นการพูดคุยเกี่ยวกับรายละเอียดและขั้นตอนการทำงาน การเมืองเบื้องหลังการทำรายงาน ซึ่งแบ่งเป็นการเก็บข้อมูลเบื้องต้น การสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์ข้อมูล บทบาทของ**ใบอนุญาตข่มขืน** ในสายตาผู้จัดทำ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการทำงาน

บริบทของการทำรายงานใบอนุญาตข่มขืน เริ่มจากพื้นที่ในวาทกรรมสิทธิมนุษยชนและกฎหมายนานาชาติ ที่กำหนดว่า การข่มขืนอย่างเป็นระบบ เป็นยิ่งกว่าการล่วงละเมิดทางเพศส่วนบุคคล ดังที่กล่าวมาแล้วว่า การเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะการนำผู้รับผิดชอบต่อการละเมิด เข้าสู่กระบวนการทางกฎหมาย ต้องมีข้อพิสูจน์ว่าเกิดการข่มขืน และเกิดอย่างเป็นระบบ มีผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำชัดเจน รายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชน **ใบอนุญาตข่มขืน** จึงเป็นเครื่องมือในการบันทึกการละเมิดนั้นๆ เสียงสะท้อนจาก จำมตอง หนึ่งในผู้เคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลทหารพม่ายุติการใช้การข่มขืน เป็นอาวุธสงคราม ที่เล่าเรื่องเบื้องหลัง แสดงให้เห็นความลุ่มลึกของรายงาน ที่มากกว่ากระดาษตีพิมพ์ข้อความ และเย็บเล่มเบื้องหลังตัวบทของรายงาน คือกระบวนการทำงาน กระบวนการเยียวยา ส่วนที่หายไปของตัวบทที่การอ่านรายงานสิทธิมนุษยชนเพียงลำพัง อาจมองไม่เห็นชัดเจน

1. การเก็บข้อมูลเบื้องต้นและการเก็บข้อมูลภาคสนาม

ข้อมูลเบื้องต้นในการทำรายงานใบอนุญาตข่มขืน ได้มาจากฐานข้อมูลสิทธิมนุษยชนที่องค์กรด้านสิทธิมนุษยชนของไทยใหญ่ มูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งรัฐฉาน(Shan Human Right Foundation: SHRF) ได้เก็บรวบรวมไว้ก่อนหน้านี้ ในใบอนุญาตข่มขืน ผู้จัดทำอธิบายว่า

มูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งรัฐฉาน เริ่มทำการผลิตจดหมายข่าวรายเดือน เพื่อบันทึกกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 และในปี พ.ศ. 2542 ทางมูลนิธิฯ ยังได้จัดทำรายงานภาษาพม่า บันทึกกรณีการข่มขืนกระทำโดยทหารพม่าในรัฐฉาน ขณะที่สมาชิกของเครือข่ายปฏิบัติงานสตรีแห่งรัฐฉานได้ทำการรวบรวมบันทึกที่ผู้หญิงในรัฐฉานถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศในช่วงหลายปีที่ผ่านมา เพื่อนำเสนอในเวทีประชุมนานาชาติต่างๆ (SHRF และ SWAN, 2545, น. 20)

ในขั้นตอนนี้ จำต้องแล้วว่า ข้อมูลที่เป็นรายงานย้อนนั้นมีอยู่แล้ว และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม

ตอนแรก[ข้อมูลที่ได้] จะเป็นรายงานจดหมายข่าวรายเดือน ได้จากคนข้างในรัฐฉานเป็นชื่อคนที่ประสบเหตุการณ์ละเมิดเป็นภาษาพม่า มีข้อมูลมากกว่าที่เห็นเป็นตาราง ในหนังสืออีก ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จริงไม่มากเท่าไร... ส่วนมากเป็นข้อมูลมาจากรายงานที่เราทำเก็บไว้แล้ว เป็นเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยรวมซึ่งมีหลายเรื่อง แต่พอจะทำเรื่องข่มขืนก็แยกกรณีข่มขืนมาต่างหากจากฐานข้อมูลหลักที่เรามีอยู่. . .

ที่ไปสัมภาษณ์ส่วนมากเป็นพยานรู้เห็นเหตุการณ์ ก็จะเข้าไปอธิบายเลยว่าเราอยากรู้ อยากรวบรวมวิธีชีวิตว่าความยากลำบากจากรัฐบาลทหารพม่า (SPDC) เป็นอย่างไรอย่างไรให้โลกรู้ เพื่อจะได้รับการสนับสนุน และให้คนอื่น ๆ เข้าใจ คนที่เป็นพยานจะบอกมาเลยว่าเคยเห็น คนโดนอะไรบ้าง มีทั้งขบไล่ บังคับย้ายถิ่น ข่มขืนขโมยของ ปกติจะทำรายงานเรื่อง การบังคับใช้แรงงาน การบังคับย้ายถิ่นฐานอยู่แล้ว บางทีก็ [ผู้จัดทำ] จะถามว่าเคยได้ยินเรื่องข่มขืนไหม ก็จะบอกว่าได้ยินเยอะมากเป็นเหมือนเรื่องธรรมดาๆ ไปเลย ไปสัมภาษณ์ทั้งหมด 28 ราย มีเหยื่อไม่มาก (สัมภาษณ์ นางจำตอง , 5 พฤษภาคม 2547)

ในการสัมภาษณ์ ผู้จัดทำได้แบ่งแยกประเภทการสัมภาษณ์เป็นผู้ที่ประสบเหตุการณ์จริง และผู้ที่รู้เห็นเหตุการณ์ โดยการเก็บข้อมูลเรื่องการข่มขืน อยู่ในบริบทของการละเมิดสิทธิมนุษยชนหลายรูปแบบที่ชาวไทใหญ่ที่อพยพลี้ภัยเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเคยพบเจอ การสัมภาษณ์มีขั้นตอนและวิธีดำเนินการดังที่จำตองแล้วว่า

ตอนไปคุยกับเค้าจะไม่อัดเทป ทั้งเหยื่อ ทั้งพยาน จำเอาถ้าเป็นพยาน ก็จดได้บ้าง ไม่อัดเทปเพราะเค้าจะกลัวไม่ไว้ใจ ถ้าสัมภาษณ์พยาน จะจดบันทึกย่อได้บ้าง ได้ แต่ เหยื่อ นี่อาศัยจำเอาแล้วค่อยกลับมาเขียน ถ้าเราจดโน้ต จะดูไม่ดีเพราะเค้าก็อยากให้คนฟัง ที่ให้เกียรติมากกว่า แล้วเราใช้วิธีกลับไปหาเรื่อยๆ เพราะว่าเราทำงานพื้นที่นั้นอยู่แล้ว ก็ตามไปหลายๆ เรื่อง บางที่เป็นคนมาใหม่ เราพอรู้ก็จะไปคุยด้วย ตอนทำงานส่วนมากไม่อยากพูดเท่าไรว่าไปสัมภาษณ์คนนั้นคนนี้เรื่อง ช่มชืด ถ้าคนอื่นถามก็จะบอกว่าไปคุยเรื่องอื่น เรื่องหมู่บ้าน เรื่องการละเมิดอื่นๆ เพราะคนที่หนีมาก็โดน [ละเมิด] ทุกรูปแบบไม่ใช่ช่มชืดอย่างเดียว (สัมภาษณ์ นางจ๋ามตอง , 5 พฤษภาคม 2547)

ในส่วนการสัมภาษณ์ผู้ประสบเหตุช่มชืด จะมีวิธีการเก็บข้อมูลเฉพาะ คือให้ผู้หญิงเป็นผู้สัมภาษณ์และเป็นล่าม ไม่มีการให้ผู้เก็บข้อมูล หรือผู้มีส่วนร่วมชายใดๆ ทั้งสิ้น เพราะมีการพูดเรื่องส่วนตัว และเรื่องเกี่ยวกับการช่มชืด ซึ่งเป็นความอับอาย ที่ผู้หญิงที่รอดชีวิตไม่สามารถเล่าได้อย่างเปิดเผยในที่สาธารณะและต่อผู้ชายที่ไม่รู้จัก หรือมิใช่เครือญาติ ทั้งยังเป็นการทำตามข้อกำหนดในการเก็บข้อมูล ซึ่งเน้นความระมัดระวังเกี่ยวกับประเด็นเรื่องส่วนตัวของผู้หญิง เช่น เรื่องเพศวิถี และเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงในมิติร่างกายเนื้อตัวและด้านเพศ ในการสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์และคณะจะจัดผู้รอดชีวิตแยกมาคุยกันเป็นสัดส่วน เป็นส่วนตัว แทนที่จะดำเนินการสัมภาษณ์หมู่ตามปกติ และมีการให้ความสำคัญกับการให้คำปรึกษา และการตรวจสอบเรียบเรียงข้อมูลที่อาจขัดแย้ง ไม่ตรงกัน เมื่อผู้ประสบเหตุเล่าเรื่อง

ถ้าจะไปคุยกับคนที่ถูกช่มชืด ก็จะไม่คุย[แยก]ต่างหาก เพราะปกติเวลาสัมภาษณ์ก็จะสัมภาษณ์หลายคน คุยกันทุกเรื่องว่าใครโดนละเมิดทำอะไรบ้าง ตอนคุยกับคนที่ถูก ช่มชืด เค้าก็จะเล่า[การละเมิด]หลายๆ อย่าง หลายคนที่เจอมาทุกรูปแบบ ก็จำเอาไว้แล้วมาโน้ตทีหลัง ตอนกลับ

...ตัวผู้ประสบเหตุการณ์มักจะจำไม่ได้ เราต้องช่วยวิเคราะห์ เรียบเรียง บางทีถาม 3 ครั้งไม่ตรงกันว่าวันไหน ที่ไหน ถาม 3 ที่ก็ได้ 3 แบบ เราก็ต้องช่วย เพราะผู้หญิงมักจะจำไม่ได้...

เวลาสัมภาษณ์ คุยว่าตอนนั้นเป็นไง รู้สึกอย่างไรบ้าง มีผลกระทบต่องานอย่างไร ให้เขาพูดทุกเรื่องที่ยากจะพูด เขาก็พูดหมดว่าโดนอะไรมาบ้าง ... พวกที่เป็นเหยื่อ ตอนแรกเลย ถ้าเราพอรู้ก็จะให้คำปรึกษาไปด้วย ไปคุยเรื่อยๆ ก่อน ไม่ได้ถามเรื่องช่มชืดเลยเลย ไม่ได้ไปแบบไปถาม ทั้งให้ไปร้องให้แล้วก็จบ แต่ทั้งคนที่ถามให้ร้องให้ คือเราจะให้คำปรึกษาก่อน ไม่ใช่ไปถามเลยว่าทำอะไรบ้าง โดนอะไรบ้าง ... (สัมภาษณ์ นางจ๋ามตอง , 5 พฤษภาคม 2547)

ในขณะทำงานเก็บข้อมูลสำหรับกรณีผู้หญิงที่ประสบเหตุข่มขืน จะมีเจ้าหน้าที่ที่ปรึกษา ที่เชี่ยวชาญเรื่องการให้คำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือด้านจิตใจที่ได้รับการอบรม “ด้าน gender” มาให้คำปรึกษาไปด้วยก่อนเก็บข้อมูลด้วย หลังสิ้นสุดการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่จะบันทึกข้อมูลจากโน้ต หรือจากความทรงจำเป็นกรณีศึกษา โดยพิมพ์ใส่ฐานข้อมูล และเลือกมาใช้เป็นกรณีศึกษาในรายงาน การเก็บข้อมูลในกรณีผู้หญิงที่เป็นผู้ประสบเหตุข่มขืน ซึ่งอพยพเข้ามาในประเทศไทยแล้ว มักมีการเยี่ยมเยียน และพูดคุยกันหลายครั้ง กว่าจะได้ข้อมูลหนึ่งชิ้น

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลจากภาคสนาม และจากการค้นคว้าข้อมูลในจดหมายข่าวรายงานสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนแล้วคณะผู้จัดทำรายงาน จะแยกข้อมูลการละเมิดกรณีข่มขืน จากฐานข้อมูลการละเมิดทั้งหมดที่มีอยู่ โดยย่อและจัดทำเป็นฐานข้อมูลใหม่ ที่มีแต่เรื่องการข่มขืน ซึ่งปรากฏอยู่ที่ภาคผนวก 5 ในรูปแบบตาราง

...พอได้ข้อมูลมากก็เก็บข้อมูลลง database [ฐานข้อมูล] เช็คววันที่เกิดเหตุ เช็กรณีศึกษา ทำเป็นฐานข้อมูลรายงานการละเมิดประจำเดือน แล้วเก็บเอามาลงวัน เดือน ปี นับจำนวนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในจำนวน 130 กว่ากรณีศึกษา นับตามเหตุการณ์ในความเป็นจริงจริงๆ มีคนโดนกว่า 600 คน แล้วแยกเป็นวันที่เกิดเหตุการณ์ จำนวนผู้หญิงที่ถูกข่มขืนในแต่ละกรณี บางกรณี จะมีหลายคน แล้วเช็คว่าทหารกองไหนทำ บางทีผู้หญิงจำได้ บางทีลืมนึกแล้วก็บอกกับผู้หญิง เพราะทหารพม่าพูดภาษาไทยใหญ่ไม่ได้แล้วต้องเอาคนไทยใหญ่มาเป็นล่าม แล้วก็ตรวจสอบความเคลื่อนไหวว่ามีทหารไปที่นั่นๆ วันนั้นหรือเปล่า เป็นกองไหน บางทีก็ดูจากข้อมูลลับหรือถามคนแถวนั้น แล้วก็ดูฐานในเมืองด้วย เสร็จแล้วก็ดูว่าแต่ละปีนี้ทุกจังหวัด โดนหรือเปล่า หรือโดนเฉพาะ Relocation site [พื้นที่บริเวณที่ถูกอพยพ] ระหว่างปี 1996-1998 มี 1,400 หมู่บ้านที่ถูกขับไล่บังคับให้ย้ายไปที่ๆ ทหารพม่ากำหนด ดูอายุว่าเลือกข่มขืนเฉพาะเด็กๆ สาวๆ หรือไม่ ก็พบว่ามีคนแก่ด้วย ปี 1996-2000 มีจำนวนมากขึ้นก็ต้องดูว่าจำนวนมากขึ้นเท่าไร กองกำลังไหนทำ ทำที่ไหนบ้าง คนที่ทำมักจะดำรงตำแหน่งใหญ่แล้ว ก็จะไม่มีความผิด... (สัมภาษณ์ นางจ๋ามตอง , 5 พฤษภาคม 2547)

ในส่วนข้อมูลที่เป็นคำให้การจากพยาน หรือผู้ประสบเหตุ ผู้จัดทำได้แนบคำให้การในส่วนภาคผนวก และ เลือกใช้คำให้การที่แสดงให้เห็นประเด็นการละเมิด ในส่วนเนื้อหาของรายงาน

นอกจากนั้น เพื่อแสดงให้เห็นภาพรวมและแบบแผนของการละเมิด ได้นำเอาเมืองที่เกิดเหตุลงจุดบนแผนที่เพื่อให้เห็นขอบเขตและความกว้างขวางของการข่มขืน

จำต้องเล่าให้ฟังอย่างภูมิใจ ถึงจุดแข็งของรายงานจากพื้นที่ว่า

จุดเด่นของรายงาน local [จากพื้นที่] ก็คือเราทำกันเอง ข้อมูลแน่น เราทำตามมาตรฐานรายงานสิทธิมนุษยชนทั่วไป จากการที่เราเป็นคน local มาพูดเองข้อมูลที่ได้ก็น่าเชื่อถือมาก เรามีแผนที่ มีตาราง แล้วเราก็เป็นคนสัมภาษณ์เอง แต่ของนานาชาติจะเป็นแค่พูดเฉยๆ ไม่มีหลักฐาน นิดเดียวสั้นๆ รายงานเรามีจุดเด่นด้วยตรงที่แสดงให้เห็นความรู้สึก ความทุกข์ของผู้หญิง (สัมภาษณ์ นางจำต้อง, 5 พฤษภาคม 2547)

ขั้นตอนที่เหลือ ผู้จัดทำเตรียมข้อมูลในส่วนภาคผนวก ซึ่งมาจากฐานข้อมูลเหตุการณ์ ฐานข้อมูลผู้กระทำ ตรวจสอบชื่อ ยศ ของทหารพม่าที่กระทำ และรายกองกำลังที่กระทำคามผิด ได้แก่ ชื่อและหมายเลขกองกำลัง ผู้บังคับบัญชา วันที่เดินทางไปในที่เกิดเหตุ ทั้งจากผู้ทราบเหตุการณ์ ประจักษ์พยาน และ ตรวจสอบกับแหล่งข้อมูลที่ทราบเรื่องการเดินทางเข้าพื้นที่ของทหารพม่า เพื่อความถูกต้อง ชัดเจน และสามารถสอบทานกลับได้ ว่ามีกองกำลังนี้เดินทางเข้าพื้นที่ที่เกิดเหตุจริง เนื่องจากการทารุณกรรมทางเพศไม่มีการบันทึกหลักฐานอื่นๆ และประสบกับปัญหาในการแสวงหาหลักฐานทางการแพทย์เพื่อยืนยันว่ามีการข่มขืนจริง “ผู้หญิงจะไม่ค่อยได้ไปตรวจภายใน ถึงได้ตรวจ หมอจะสั่งคนไข้ว่าห้ามบอกว่าโดนข่มขืน จะเป็นอันตรายต่อตัวผู้หญิงเอง แม้แต่หมอยังไม่อยากเป็นพยาน แล้วจะเอาใครมาบอก” (สัมภาษณ์ นางจำต้อง, 5 พฤษภาคม 2547) ในเมื่อไม่สามารถหาพยานอย่างแพทย์ได้ คณะผู้จัดทำจึงต้องนำเสนอข้อมูลและกรณีศึกษา รวมทั้งการสัมภาษณ์พยานและผู้ประสบเหตุ เพื่อความน่าเชื่อถือโดยการให้รายละเอียดที่ครบถ้วน จนสามารถสรุปได้ว่าเป็นการข่มขืนอย่างเป็นระบบ ซึ่งรัฐบาลทหารพม่าไม่ชอบคำว่า “ข่มขืนอย่างเป็นระบบ” มาก (สัมภาษณ์ นางจำต้อง , 5 พฤษภาคม 2547)

ในส่วนบทวิเคราะห์ใช้การเทียบเคียงจากรายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนประเภทการทารุณกรรมทางเพศ โดยเฉพาะกรณีของอดีตประเทศยูโกสลาเวีย ที่มีอยู่ในอินเทอร์เน็ตเป็นตัวอย่างเพื่อวางโครงเรื่องตามกรอบกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ โดยผู้จัดทำไม่ได้เน้นเล่มใดเล่มหนึ่งเป็นพิเศษ การเขียนรายงานผู้จัดทำมีได้อ้างอิงจากคู่มือการทำรายงานสิทธิมนุษยชนเป็นการเฉพาะ ส่วนที่สำคัญคือการเขียนบทสรุปและข้อเสนอแนะ ที่คณะผู้จัดทำเห็นว่ามีความสำคัญในการรณรงค์เรียกร้องให้รัฐไทย และประชาคมโลก ได้ให้ความช่วยเหลือแก่พม่า

3. บทบาทของกระบวนการทำรายงานใบอนุญาตข่มขืน

การสัมภาษณ์และการให้ข้อมูลที่ปรึกษาที่มีความรู้ด้านเพศสภาพ เป็นบทบาทที่สำคัญจัดทำรายงานใบอนุญาตข่มขืน ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงด้านจิตสำนึกต่อผู้ที่ประสบเหตุ แม้จะไม่สามารถขยายปฏิบัติการนี้ครอบคลุมผู้รอดชีวิต จำต้องเล่าให้ฟังว่า

เรื่องข่มขืนนี้จะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นปกติของผู้หญิงเลย 30 บ้าน 15 บ้านในหมู่บ้านใกล้เคียงกันถูกข่มขืนหมด โดนมีมากกว่าไม่โดน เพราะนั้นไม่แปลกแล้ว บางทีข่มขืนแม่กับลูกพร้อมกัน คนแก่ก็โดน บางทีจะมีคนถามเราว่าทำไมต้องข่มขืนกันด้วย เราก็จะเล่าว่าที่อื่นก็มี หรือถามว่าเค้าเคยได้ยินเรื่องข่มขืนมาก่อนหรือเปล่า เค้าก็จะตอบว่าเคย บางทีผู้หญิงไม่ค่อยเดินทางก็โดนข่มขืน ก็เป็นเรื่องทำๆ กันไป การข่มขืนเป็นเหมือนเรื่องเกิดขึ้นตามปกติธรรมดาตามาก

พอเกิดเหตุผู้หญิงคิดว่าตนเองผิดหรือเปล่า เพราะแต่งหน้าหรือเปล่า แต่งตัวหรือเปล่า เราก็จะถามว่าแล้วคนที่ไม่แต่งหน้าโดนหรือเปล่า เค้าก็จะตอบว่าก็โดน พอชวนคุยไปถามไป เค้าก็จะเริ่มเข้าใจว่าที่เค้าโดนเพราะเป็นผู้หญิง เป็นคนเชื้อชาตินี้ แต่ไม่เข้าใจนะว่า การข่มขืนถูกใช้เป็นอาวุธ ตอนแรกเขาจะเข้าใจแบบว่าสิ่งที่ทหารพม่าทำ (บังคับ) เป็นเรื่องธรรมดา เช่น ต้องไปใช้แรงงาน ก็ต้องทำเป็นหน้าที่ จะมาเรียนรู้อีกตอนหลังว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนเพราะในพม่าทหารจะปิดมาก... เวลาเขาได้เล่าเรื่อง ได้รับการให้คำปรึกษา เขาจะรู้สึกมีพลังมากขึ้น จะได้ไม่จมกับความทุกข์ ส่วนมากพอคุยแล้วผู้หญิงจะรู้สึกดีขึ้น ส่วนมากดีใจที่ได้เคลียร์ ผ่านไปบางทีมีคนเล่าให้ฟังได้ มีคนรับฟัง ก็จะดีขึ้น แต่ไม่ใช่เล่าแล้วทุกคนจะเข้าใจ มีคนรู้เรื่องข่มขืนมากแต่ไม่มีคนเข้าใจ ไม่มีคนช่วย empower (สัมภาษณ์ นางจำตอง, 5 พฤษภาคม 2547)

บทบาทในการเยียวยาผ่านการเล่าเรื่องและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ จึงเป็นการที่ผู้ให้คำปรึกษาได้ช่วยให้ผู้หญิงนิยามตัวตนขึ้นมาใหม่ ในสังคมที่เชื่อว่าผู้หญิงที่ไม่บริสุทธิ์ ไม่ว่าจะด้วยเหตุใดก็ตาม เป็นผู้หญิงไม่ดี

บทบาทของรายงานใบอนุญาตข่มขืน ในการขับเคลื่อนประเด็น

สิทธิมนุษยชน

1. บทบาทของรายงานในฐานะหลักฐานการละเมิด

ในบทคัดย่อ ใบอนุญาตข่มขืน ได้ชี้แจงหน้าที่ของรายงานในฐานะบันทึกหลักฐานการละเมิดสิทธิมนุษยชน

บันทึกชะตากรรมของสตรีและเด็กหญิง 625 คน ซึ่งตกเป็นเหยื่อของการข่มขืนและการทารุณกรรมทางเพศอื่นๆ ที่กระทำโดยสมาชิกของกองกำลังทหารพม่า ที่ถูกส่งเข้ามาประจำการในรัฐฉาน . . . รายงานนี้ได้ให้ภาพของอาชญากรรมสงครามและอาชญากรรมที่เป็นภัยต่อมนุษยชาติในรูปแบบของการทารุณกรรมทางเพศที่เกิดขึ้นและยังคงดำเนินอยู่อย่างต่อเนื่องในรัฐฉาน (SHRF และ SWAN, 2545, น. 15)

นอกจากนั้นยังได้ระบุจุดมุ่งหมายของการบันทึกการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อเป็นหลักฐาน “ . . . เพื่อนำเสนอในเวทีประชุมนานาชาติต่างๆ . . . เพื่อเผยแพร่รายละเอียดเพิ่มเติมและข้อมูลที่รอบด้านให้ประชาคมโลก ได้รับรู้ถึงการล่วงละเมิดทางเพศที่ทหารพม่าได้กระทำต่อสตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ อย่างต่อเนื่อง” (SHRF และ SWAN, 2545, น. 19) สาเหตุที่การจัดทำรายงานฉบับนี้มีความสำคัญเป็นพิเศษเพราะผู้จัดทำเห็นว่าประชาคมโลกไม่ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและลดแรงกดดันที่มีต่อรัฐบาลทหารพม่า

“ประชาคมโลกกำลังพอใจกับภาพความก้าวหน้าของช่วงเปลี่ยนผ่านทางการเมืองในพม่า และเริ่มที่จะลดแรงกดดันต่อรัฐบาลทหารพม่าความเป็นจริงก็คือสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อสมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์ตามชายแดนนั้นยังคงดำเนินอยู่ โดยที่รัฐบาลทหารพม่าจะใจที่จะปิดบังความเป็นจริงนี้จากสายตาชาวโลก” (SHRF และ SWAN, 2545, น. 19)

ส่วนที่แสดงให้เห็นหลักฐานชัดเจนคือข้อมูลคำให้การจากพยานและผู้รอดชีวิต 28 คนที่เป็นประจักษ์พยาน ที่ได้รับการ “สัมภาษณ์พิเศษ. . . และเรียบเรียงบันทึกการให้ปากคำอย่างละเอียดไว้ในภาคผนวก 1 ของรายงานนี้” (SHRF และ SWAN, 2545, น. 20) อันเป็นการนำเสนอ พยานและผู้รอดชีวิต “เป็นๆ” ที่สามารถยืนยันได้ว่าการข่มขืนอย่างกว้างขวาง เป็นระบบเพื่อกดขี่กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่เกิดขึ้นจริง เพื่อให้เกิดแรงกดดันต่อเนื่องในระดับนานาชาติให้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามข้อเสนอแนะของผู้จัดทำรายงานเพื่อยุติการละเมิดสิทธิมนุษยชนนี้

2. บทบาทของรายงานในการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน

รายงานนี้เป็นการตอบโต้ การ “ . . . ปิดกั้นจากการรับรู้ของโลกภายนอก องค์การสิทธิมนุษยชนต่างๆ ในระดับสากลไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าไปตรวจสอบ” (SHRF และ SWAN, 2545, น. 20) ของรัฐบาลทหารพม่าต่อประชาคมโลก เมื่อหน่วยงานระดับสากลไม่สามารถเข้าไปตรวจสอบ หน่วยงาน “รากหญ้า” จึงต้องทำหน้าที่ทำความเข้าใจให้ปรากฏ

สำหรับภาษาไทย ใบอนุญาตข่มขืน ยังมีบทบาทในการสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจต่อความยากลำบากของผู้พวยพ ที่ต้องหลบหนีภัยสงครามและการข่มขืนเข้ามาในประเทศไทย ในคำนำผู้จัดทำกล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่า

ความจริงเกี่ยวกับกรณีทหารพม่าใช้การข่มขืนเด็กและสตรีเป็นเครื่องมือการทำลายล้างชนกลุ่มน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวไทยใหญ่ ที่ได้ถูกเปิดเผยโดยหนังสือ ใบอนุญาตข่มขืน: บันทึกการทารุณกรรมทางเพศในรัฐฉานเล่มนี้จะเป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้ประชาชนไทยมีความเข้าใจในความทุกข์ยากและชะตากรรมของเพื่อที่อยู่อีกฟากฝั่งของแม่น้ำสาละวินดียิ่งขึ้น หวังว่าข้อเท็จจริงเหล่านี้ จะจุดประกายของความเข้าใจและกระตุ้นความรู้สึกที่เห็นอกเห็นใจ ที่มีต่อชาวไทยใหญ่และชาวพม่าอื่นๆ ที่ตกอยู่ภายใต้การปกครองระบอบเผด็จการ ความรู้สึกดังกล่าวได้ถูกลบเกลื่อน และบดบังโดยการโฆษณาชวนเชื่อของผู้ปกครองของทั้งสองประเทศมาเป็นเวลายาวนาน (SHRF และ SWAN, 2545, น. 14)

ดังนั้น ใบอนุญาตข่มขืน จึงทำหน้าที่เป็นเครื่องมือรณรงค์เพื่อให้ประชาชนไทยและประชาคมโลกได้มีความเห็นอกเห็นใจ ซึ่งจะนำไปสู่การไม่รังเกียจ ต่อต้านผู้พวยพชาวไทใหญ่ และให้ความช่วยเหลือ รวมทั้งประชาชนบางส่วน สามารถร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างแรงกดดันต่อประชาคมโลก องค์กรระหว่างประเทศและรัฐไทย ให้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อรัฐบาลทหารพม่า

3. บทบาทของรายงานในการรณรงค์เรียกร้องทางการเมือง

รายงานใบอนุญาตข่มขืน มีจุดประสงค์ชัดเจนเพื่อผลักดันให้บรรลุดมมุ่งหมายทางตรง ที่กำหนดไว้ในรายงาน คือ ใน “บทสรุปและข้อเสนอแนะ” แก่รัฐบาลทหารพม่า รัฐบาลไทย และประชาคมโลก “เพื่อปกป้องผู้หญิงและเด็กจากการทารุณกรรมทางเพศ” (SHRF และ SWAN, 2545, น. 76) โดยอาศัย คำให้การ การสร้างความหมายของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในกรอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่มีลักษณะเฉพาะ คือการทารุณกรรมทางเพศ คัดเลือกคำให้การ หรือส่วนหนึ่งของคำให้การ เพื่อเป็นหลักฐานสนับสนุน สร้างความน่าเชื่อถือตามเทคนิควิธี

ในระดับแรกรายงานนี้เป็นการรณรงค์เพื่อยุติการทารุณกรรมทางเพศ ให้อุติการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อสตรี เรียกร้องความยุติธรรมและการดำเนินการทางกฎหมายต่อผู้กระทำผิด เยียวยาผู้เสียหาย ยังเรียกร้องให้รัฐบาลไทยคุ้มครองประชาชนไทใหญ่ตามแนวชายแดน และไม่ผลักดันส่งกลับผู้หญิงไทใหญ่ไปเผชิญการทารุณกรรมของทหารพม่า และกดดันให้รัฐบาลทหารพม่าปฏิบัติตามข้อเสนอของผู้จัดทำรายงานนี้ (SHRF และ SWAN, 2545, น. 77-79)

ทว่าหากจะอ่านให้ลึกกว่านั้น ข้อเสนอของผู้จัดทำรายงาน ไม่ได้เป็นเพียงการเรียกร้องเพื่อผู้หญิงและเด็ก ใน “ข้อเสนอต่อสภาเพื่อสันติภาพและการพัฒนา (เอสพีดีซี)” ผู้จัดทำเรียกร้องให้

1. ทำสัญญาหยุดยิงในพื้นที่ของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งหมดโดยทันที เพื่อยุติการเพิ่มกองกำลังทหาร และแผนปฏิบัติการปราบปรามกลุ่มต่อต้านในรัฐของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ
2. ยอมให้ตัวแทนของกลุ่มชาติพันธุ์เข้าร่วมการเจรจากับนางอ่อง ซาน ชูจี ซึ่งจะช่วยขยายมาตรฐานการปรองดองแห่งชาติ และการฟื้นฟูประชาธิปไตย
3. เคารพต่อข้อบังคับต่างๆ ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ ว่าด้วยมนุษยธรรม รวมทั้งข้อ 3 ของอนุสัญญาเจนีวา พ.ศ. 2492 ที่ให้หยุดการใช้กำลังอาวุธปราบปรามประชาชน และให้ความคุ้มครองประชาชนทุกคน รวมถึงเด็ก สตรี สมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มศาสนา

...

5. ยุติการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อสตรี ...

(SHRF และ SWAN, 2545, น. 77-79)

ข้อเสนอสามข้อแรก เป็นการเรียกร้องที่เชื่อมโยงเรื่องส่วนตัว กับเรื่องสาธารณะของชาติโดยการวางเงื่อนไขว่า สิทธิและสวัสดิภาพสตรีและเด็ก ย่อมเกิดขึ้นได้ ต่อเมื่อบริบทแวดล้อมดี นั่นคือไม่มีการสู้รบ และมีประชาธิปไตย ดัง Pinkaew Luangaramsri เสนอไว้ว่า การต่อสู้ด้วยประเด็นชีวิตประจำวันของผู้หญิง และพื้นที่ส่วนตัวเป็นการแสดงให้เห็นการเรียกร้องทางการเมืองแบบที่ผู้หญิงสามารถดำเนินการได้ โดยไม่ต้องเข้าอยู่ใต้ร่มเงาอุดมการณ์ทางการเมืองแบบปีศาจไทย เช่น การสู้รบเรียกร้องเอกราช ทั้งยังเป็น “ความก้าวหน้าครั้งสำคัญ และการก้าวข้ามการแบ่งขั้วตรงข้ามที่ปรากฏในบทบาทตามเพศสภาพของผู้หญิง [ไทใหญ่] ระหว่างผู้หญิง - บ้านเรือน ผู้ชาย - ชาติ” (Luangaramsri, 2006, p. 84) ผู้จัดทำรายงานยกระดับการเก็บข้อมูลเพื่อพยายามพิสูจน์ว่าการข่มขืนมิใช่อาชญากรรมระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายต่างชนเผ่า โดยการใช้สถิติแสดงให้เห็นแบบแผนการละเมิด และเพื่อนำเสนอข้อเสนอที่สะท้อนความต้องการ ความปรารถนาของผู้หญิงไทใหญ่ ในฐานะส่วนหนึ่งของชาติ

หลักการสร้างความรู้ที่ขอบธรรมตามวาทกรรมสิทธิมนุษยชน:

อิทธิพลการสร้างความรู้จากคู่มือการทำรายงานสิทธิมนุษยชน

1. การใช้เรื่องเล่า

การใช้การ “เรื่องเล่า” ปรากฏทั้งในรายงานสิทธิมนุษยชน ในนามของ “Free text” เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นรายละเอียดของเหตุการณ์มากกว่าข้อมูลส่วนที่มีลักษณะเป็นตาราง ใน

คู่มือ Event Standard Format มักนิยมให้เหตุการณ์หนึ่งๆ มีทั้งข้อมูลที่เป็นตาราง และส่วนที่เป็นเรื่องเล่า ซึ่งเหมาะสำหรับการเผยแพร่ต่อบุคคลภายนอกมากกว่า ตารางที่มีรายละเอียดสั้นๆ สำหรับใช้ในองค์การ (Guzman, 1997, pp.18-19)

ภาพที่ 3.9

ตัวอย่างการใช้เรื่องเล่าในคู่มือการเก็บข้อมูลสิทธิมนุษยชน

Name of informant: Wilma Garcia Age: 28 Sex: Female Relation to event: Wife of victim First person account of the event: I am the wife of Pedro Garcia, president of the Valley Bus Line Co. Workers Union. In the morning of January 7, 1990, four of my husband's colleagues arrived at our house to discuss matters affecting their union. Those who came were Juan Manuel, Victor Gonzales, Valerio Bangkal and Mario Galicia. They are also officers of the union. They have been meeting in our house every weekend for the past several weeks. At around 11:00, I was in the kitchen preparing.

Source: *Getting the Fact Down: Documenting Human Rights Violation*, by Guzman, 1997, p. 19.

ส่วนบนของผู้ให้การ จะเปลี่ยนไปตามสถานภาพของผู้ให้การว่าเป็น “เหยื่อ” หรือ พยาน ส่วนล่าง จะเป็นคำให้การเกี่ยวกับสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้น

การนำเสนอรายงานสิทธิมนุษยชน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลซึ่งเป็น “เหยื่อ” หรือ ผู้กระทำผิดมักนำเสนอในรูปแบบตาราง ในกรณีผู้กระทำผิดโดยมีข้อมูลที่จำเป็นต่อการ “ชี้ตัว” เช่น ชื่อ สังกัด ตำแหน่ง บทบาทในการกระทำผิด เป็นต้น

ภาพที่ 3.10

ตัวอย่างรูปแบบตารางรายชื่อผู้กระทำผิด

PERPETRATORS:		OFFENSE	
GR	NAME OF GROUP	ADDRESS	
1	Caloocan City Police	Caloocan City	
2	Alliance Against Communist	Caloocan City	

IDENTIFIED PERPETRATORS:			
NAME	RANK	GR	ROLE IN HRV
Daerian,	Lt.	1	Led the raid
Ignacio,	Sgt.	1	Member of raiding party
Maul,	Sgt.	1	Member of raiding party
Almaria, Lorenzo		2	Member of raiding party

SOURCE: NAME	RELATION TO EVENT

Appendix D shows some documentation forms designed by Burma Issues, an organisation based in Thailand which monitors events in Burma. These forms are used for manual entry and were adapted from the HURIDOCs Standard Formats.

ที่มา:โดย Guzman, 1997, *Getting the Fact Down: Documenting Human Rights Violation*, p. 23.

การใช้เรื่องเล่าและการสรุปประเด็นจากเรื่องเล่าเพื่อบันทึกหลักฐานข้อมูลสะท้อนให้เห็นการตัดทอนเรื่องเล่า ให้เข้ากับกรอบการทำงานสิทธิมนุษยชน ที่เน้นการแสวงหาหลักฐานของเหตุการณ์การละเมิด อันได้แก่ เหตุการณ์การละเมิด เช่น การทารุณกรรม การข่มขืน ผู้กระทำ และ “เหยื่อ” เป็นหลัก โดยมีได้ใช้ศักยภาพของเรื่องเล่าอย่างเต็มที่ ดังที่ใน *Human Rights and Narrated Lives: The Ethic Recognition* Sidonie Smith และ Kay Schaffer (Schaffer & S. Smith, 2004) ศึกษารายงานหรือข้อเขียนสิทธิมนุษยชนในฐานะเรื่องเล่าครอบคลุมความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ซึ่งเปิดพื้นที่ให้เกิดการเล่าเรื่อง (Narratability) (Schaffer & S. Smith, 2004, p. 3) การละเมิดสิทธิมนุษยชน ทั้งแบบที่เป็นทางการและได้รับการรองรับจากสถาบันด้านสิทธิมนุษยชน หรือในลักษณะวรรณกรรมอัตชีวประวัติ ชีวประวัติ ภาพยนตร์ เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงการให้ความหมายของสิทธิมนุษยชน รวมทั้งความรู้ด้านสิทธิสตรี ทำให้เรื่องการละเมิดทางเพศ ตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่สองเป็นเรื่องที่สามารถเปิดเผยได้ ผู้หญิงที่เป็นเหยื่อการละเมิด ไม่ต้องอับอาย และคิดว่าเรื่องนี้เป็นความผิดของพวกเขาที่ไม่สามารถรักษาเนื้อรักษาตัวได้ นอกจากนั้นแนวคิดเรื่อง “เรื่องส่วนตัวเป็นการเมือง” ก็ทำให้สามารถสื่อสารเรื่องของการละเมิดและความรุนแรงทางเพศได้ หลังจากประเด็นเหล่านี้ถูกเก็บให้เป็นความขมขื่นคับแค้นส่วนตัวมาเนิ่นนาน เรื่องเล่าสิทธิมนุษยชนมีหลายแบบ เช่น การเล่าเรื่องชีวิตของตน อัตชีวประวัติ หรือชีวประวัติ บันทึกความทรงจำ เรื่องเล่าที่เป็นทางการ เช่น คำให้การ (Testimony) ทั้งด้วยวาจาและเป็นลายลักษณ์อักษร โดยผู้ประสบเหตุการณ์และ/หรือ ประจักษ์พยานที่ไม่ได้ประสบการละเมิดโดยตรง

ในกรณีของรายงานสิทธิมนุษยชน นอกจากกรอบกฎหมายสิทธิมนุษยชนจะทำให้เล่าเรื่องบางประเภทได้แล้ว กรอบกฎหมายเล่านี้ก็ยังมีทำหน้าที่ปิดบัง ปิดกั้นเรื่องราวอีกหลายประเภท เมื่อเทียบกับงานเขียนประเภทอื่นๆ เช่นชีวประวัติ นิยาย เพราะสภาพการนำเสนอความจริงเพื่อให้มีผลทางกฎหมาย ต้องทำการดัดแปลง ปรับเปลี่ยนเรื่องเล่า เพื่อให้สอดคล้องกับการนำไปใช้ในบริบทกฎหมายในอีกด้านหนึ่ง เรื่องเล่าด้านการละเมิด ทั้งส่วนตัวหรือส่วนบุคคล อาจกลายเป็นสินค้าในวงการวรรณกรรมหรือวงการสิทธิมนุษยชน การเล่าเรื่องประสบการณ์ของ “พยาน” อาจต้องเข้าสู่กระบวนการประทับตรารองรับความถูกต้องโดยสถาบัน เช่น คณะกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริงแห่งชาติ ความท้าทายในการสร้างวัตถุวิสัยจากเรื่องเล่าที่เป็นอัตวิสัย การตรวจสอบเรื่องเล่าเพื่อเข้าถึงข้อเท็จจริง

2. การใช้ข้อมูลสถิติ ตาราง และบัญชีรายชื่อ

การสร้างแบบแผนด้วยจำนวนตัวเลข และสถิติเป็นวิธีการที่ได้รับการยอมรับว่าเสมือนโปร่งใส หากมีการเก็บข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลอย่างเป็นระบบในระดับโลก (Asher, 2008, p.17) โดยใช้เทคโนโลยีของ “นักสังคมวิทยา นักวิทยาศาสตร์กายภาพ และนักคณิตศาสตร์ เป็นเครื่องมือ ...สำหรับพิสูจน์ข้อสันนิษฐาน และทำให้การเคลื่อนไหวชอบธรรมในสายตาโลก” (Asher, 2008, p.17) ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ อยู่ในองค์กรสหประชาชาติ และองค์กรอื่นๆ มีส่วนช่วยในการทำงานขององค์กรเอกชนท้องถิ่น (Asher, 2008, p. 17-18) ในกรณีนี้ นักสถิติช่วยวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเป็นหลักฐานการละเมิดสิทธิมนุษยชน ออกแบบวิธีสำรวจและเก็บข้อมูล เพื่อเป็นดัชนีวัดสถานการณ์สิทธิมนุษยชน ต่อมาแทนที่จะดำเนินการแบบเก็บทุกกรณี ศึกษาเท่าที่จะทำได้ การเก็บข้อมูลแบบสุ่ม (Random Sampling Survey) เริ่มได้รับการยอมรับทั้งแบบเจาะจงกลุ่มประชากร โดยคัดเลือกประชากรให้เป็นตัวแทนที่กระจายตัวให้ทั่วถึง และการสุ่มแบบไม่เจาะจงกลุ่มประชากร วิธีนี้ได้รับการยอมรับว่าเหมาะกับการใช้งานในประเทศโลกที่สาม ที่การเข้าถึงข้อมูลจำนวนมากมีข้อจำกัด (รายละเอียดเพิ่มเติมใน Asher et al., 2008)

เนื่องจากวาทกรรมสิทธิมนุษยชนเชื่อว่า ข้อมูลสถิติเป็นข้อมูลที่เป็นกลาง เชื่อถือได้ บทบาทของตัวเลขและสถิติ จึงเป็นเครื่องมือที่ยอมรับว่าชอบธรรมในการตีความสถานการณ์ว่าเข้าข่ายการละเมิดอย่างมีนัยสำคัญและมีแบบแผนหรือไม่ เช่น การสรุปว่าเกิดการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ต้องมีหลักฐานว่าจำนวนประชากรที่ถูกละเมิด มีมากเพียงพอที่จะถือว่าเป็นการละเมิดอย่างมีแบบแผนหรือไม่ และในจำนวนประชากรเหล่านั้น มีหลักฐานแสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านเชื้อชาติและ/หรือชาติพันธุ์ เป็นเหตุให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่ ข้อมูลที่ต้องการเพื่อพิสูจน์ว่าเกิดอาชญากรรมต่อมนุษยชาติได้แก่ “... major human rights abuses (genocides, crimes against humanity, war crimes, and aggression) seek counts for ...

sexual assaults (by type or by perpetrator) . . ." (Asher, 2008, pp. 42- 45) ตารางแสดงจำนวน สามารถสรุปให้เห็นหลักฐานที่เข้าใจง่ายกว่าสรุปด้วยข้อความ Gray and Marek (2008, p. 203) และบัญชีหลักฐาน วิธีวิทยา และเทคนิควิธีที่เป็นที่ยอมรับสำหรับการดำเนินการในศาลอาญาระหว่างประเทศควร "ใช้ภาพแสดงให้เห็นรูปแบบและแบบแผนซ้ำๆ ในการละเมิด และแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ นำเสนอเป็นตาราง แผนภาพ แผนภูมิ ในห้องพิจารณาคดี" (Gray & Marek, 2008, p. 203)

การใช้ข้อมูลสถิติ ได้แก่ การประมาณการณ์จำนวนผู้ถูกละเมิด โดยมีข้อมูลเกี่ยวกับประเภทการละเมิด (ฆ่า ข่มขืน ฯลฯ) ผู้ถูกละเมิด (เพศ อายุ) ผู้กระทำการละเมิด ประเมินรูปแบบของการกระทำให้เป็นเหยื่อ แยกตามประเภท ช่วงเวลา ในกลุ่มประชากร แยกตามเพศ และสถาบันที่เกี่ยวข้อง และอายุ การรวบรวม รายชื่อ"เหยื่อ" ที่ยังมีชีวิต ตามบัญชีรายชื่อผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ อย่างเป็นทางการ ณ วันที่แจ้ง บัญชีรายชื่อ "เหยื่อ" และประเภทการละเมิด ตามระเบียบบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือ ระหว่างและหลังจากกิจกรรมที่เป็นอาชญากรรม บัญชีผู้รอดชีวิตหลังอาชญากรรมเกิดขึ้น (Spirer & Seltzer, 2008, p. 213) สามารถใช้ประกอบการพิจารณาคดีในศาลอาญาระหว่างประเทศ ซึ่งมี "ขอบเขตอำนาจในการพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมที่เป็นภัยต่อมนุษยชาติ อาชญากรรมสงคราม ธรรมนูญกรุงโรมระบุชัดเจนว่า การข่มขืน และรูปแบบอื่นๆ ของการทารุณกรรมทางเพศ . . . เป็นอาชญากรรมที่เป็นภัยต่อมนุษยชาติ และเป็นอาชญากรรมสงคราม" (SHRF และ SWAN, 2545, น. 66) ในกรณีของพม่า แม้ว่าปัจจุบันจะไม่อยู่ในเขตอำนาจศาลของศาลอาญาระหว่างประเทศ แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองเป็นประชาธิปไตย ผู้จัดทำรายงานมีความหวังว่าจะมีการตรวจสอบทางนิติธรรมในที่สุด (SHRF และ SWAN, 2545, น. 66) ดังนั้นส่วนภาคผนวกของรายงานไบอโนญาตข่มขืน ซึ่งประกอบด้วยบัญชีรายชื่อผู้กระทำ และสังกัด จำนวนผู้เสียหาย จึงมีความมุ่งหวังว่าสามารถใช้เป็นหลักฐานเพื่อดำเนินการในศาลอาญาระหว่างประเทศได้ด้วย

3. กรอบการเก็บข้อมูลแบบ Event Standard Format

การใช้ตารางแบ่งแยกตามเหตุการณ์ และใส่จำนวนผู้เสียหายตามเหตุการณ์นั้นเป็นตารางหลักในภาคผนวก และมีตารางสรุปผู้กระทำ สังกัดผู้กระทำ ตลอดจนรูปแบบการใช้คำให้การ บนส่วนนำของเรื่องเล่าใน ไบอโนญาตข่มขืน เป็นส่วนหนึ่งของการเน้นการเก็บข้อมูลโดยใช้เหตุการณ์การละเมิดเป็นสำคัญ (Event Standard Format) ซึ่งประกอบด้วยสามส่วนที่สำคัญคือ ผู้กระทำ (Perpetrator) เหยื่อ (Victims) และการกระทำ (Act) (Guzman, 1997, p. 49)

82	3	29 พ.ค. 32	18, 22	16	หมู่บ้านวานปาง (Wan Paang) ตำบลหนองฮี (Nawng Hee) เมืงน้ำจ้าง ต่อ มาถูกอพยพไป ที่อื่น	กำลังทำงาน ในนาห่าง จากตัวเมืงไป ประมาณ 3.5 ไมล์	ทหาร 50 นายจากกอง ร้อยที่ 4 กองพัน เคลื่อนที่เร็ว นำโดยนาย ทหารระดับผู้ บังคับบัญชา ชื่อ Tha Aye	- ถูกข่มขืนหมู่ และตบตีจน ร่างกายทุกคน เต็มไปด้วยแผล - เด็กสาวคน หนึ่งถูกฆ่า	ผู้ใหญ่ บ้านแนะ นำพ่อแม่ ของผู้เสีย หายว่าไม่ ให้ร้อง เรียน	
----	---	------------	-----------	----	---	--	--	---	---	--

ที่มา: โดย SHRF และ SWAN, 2545, *ใบอนุญาตข่มขืน: บันทึกการทารุณกรรมทางเพศในรัฐฉาน*, น. ภาคผนวก 5-31.

ภาพที่ 3.12

ตัวอย่างตารางรายชื่อเหยื่อ

ARRESTED PERSONS FOR THE PERIOD (JANUARY 1 TO JUNE 30, 1990)				
NAME	SEX	AGE	OCCUPATION	DATE ARRESTED
1. Pedro Garcia	M	30	bus driver	7 January 1990
2. Juan Manuel	M	26	bus driver	7 January 1990
3. Victor Gonzales	M	23	mechanic	7 January 1990

Source: *Getting the Fact Down: Documenting Human Rights Violation*, by Guzman, 1997, p. 63.

ตารางสรุปการทารุณกรรมทางเพศที่สมาชิกรองกำลังทหารพม่ากระทำต่อผู้หญิงของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในรัฐฉาน ทั้ง 173 คดี เป็นการแสดงการย่อส่วนของเหตุการณ์ ในรูปแบบ Event standard format โดยเน้นเหตุการณ์เป็นหลัก และแต่ละเหตุการณ์อาจมีจำนวนเหยื่อคนเดียว หรือหลายคนก็ได้ ตารางในใบอนุญาตข่มขืน จะมีรายละเอียดของเหตุการณ์เหยื่อ และผู้กระทำ รวมทั้งผลของการละเมิดสิทธิมนุษยชน (ถ้ามี) มากกว่าตารางต้นแบบ ทว่าการมุ่งเน้นที่เหตุการณ์ เหยื่อ ผู้กระทำ เป็นการตัดทอนบริบทอื่นๆ เช่น หากพิจารณาตารางในภาพ 3.11 เพียงอย่างเดียว นอกบริบทของรายงาน ก็เป็นการยากที่จะเข้าใจ หรือสร้างภาพว่า “เหยื่อ” คือใคร การละเมิดมีนัยยะทางชาติพันธุ์หรือไม่ การนำตารางรายชื่อเหยื่อมาใช้เพื่อแสดงให้เห็นจำนวนและความหนักเบาของสถานการณ์แม้สามารถแสดงให้เห็นจำนวนผู้ถูกละเมิด ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างหลักฐานโดยการตัดทอน เลือกเฉพาะรายละเอียดที่ซ้ำๆ กัน มาบรรจุลงตาราง เพื่อนำเสนอเป็นหลักฐานเพื่อการแทรกแซงทางด้านมนุษยธรรมหรือกฎหมายต่อไป

3. ความรู้ที่ขอธรรมในวาทกรรมสิทธิมนุษยชน: มาตรฐานการเก็บและบันทึกข้อมูลการละเมิดสิทธิมนุษยชน

โดยทั่วไป หลักการการเก็บข้อมูลสิทธิมนุษยชน ไม่ว่าเป็นการละเมิดประเภทใดๆ มีข้อกำหนดร่วมกัน คือเป็นการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อยับยั้ง ให้ความช่วยเหลือ และเปลี่ยนแปลง มานูเอล กัสแมน (Guzman, 1997) ผู้เขียนรู้เขียนและพัฒนาคู่มือ Event Standard Format ของ HURIDOC *Getting the Fact Down* กล่าวว่า หน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งขององค์กรสิทธิมนุษยชนคือการรวบรวมและรายงานสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนเพื่อนำไปเคลื่อนไหว ให้ความช่วยเหลือผู้ถูกละเมิด และ เพื่อดำเนินการเยียวยาผู้ที่ถูกละเมิด เพื่อบันทึกประวัติศาสตร์การละเมิด และเพื่อสร้างหลักฐานเพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำผิดสามารถลอยนวลต่อไปได้ เช่นนี้ รายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนจึงถือเป็นกิจกรรมสำคัญอย่างขาดมิได้ขององค์กรสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรที่ทำหน้าที่เฝ้าระวังในพื้นที่ที่มีความขัดแย้งทางการเมือง หรือมีกิจกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดการละเมิดดังกล่าว รายงานสิทธิมนุษยชน (Human rights report) เป็นส่วนหนึ่งของการจัดระบบเอกสารด้านสิทธิมนุษยชน (human rights documentation) และ เป็นส่วนที่สามารถนำมาเผยแพร่เพื่อสร้างความตื่นตัว และกระตุ้นให้เกิดการเคลื่อนไหวต่อไปได้

อย่างไรก็ตามความสำคัญของ ‘ความเป็นกลาง’ ถูกขับเน้นในงานของนักสิทธิมนุษยชนด้วยกัน เช่น ในข้อเขียนของ Guzman, Ignacio และ Ravindran (Guzman, Ignacio & Ravindran, 1994) ที่เน้นถึงบทบาทการค้นหาข้อมูลด้านสิทธิมนุษยชนที่ต้องมีความเป็นกลางน่าเชื่อถือได้ และหากไม่สามารถทำเช่นนั้นได้ ข้อมูลที่เกิดขึ้นก็จะขาดความน่าเชื่อถือ นอกจากนั้น ยังต้องเก็บข้อมูลได้รอบด้าน ฟังจากทุกมุมมอง เพื่อให้ได้ชิ้นงานที่น่าเชื่อถือที่สุด

ในภาพรวมคู่มือการจัดทำรายงานด้านการละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น Guzman, Ignacio & Ravindran (1994, p. 6-7) และ Ukweli: โดยแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล โดย แอกเนส คาลลามาร์ด (Callamard, 2000a, p. 12) ระบุจุดประสงค์ของรายงานสิทธิมนุษยชน สร้างจากการเปรียบเทียบปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนนานาชาติ เช่น ปฏิญญา อนุสัญญา กฎหมายระหว่างประเทศ เป็นต้น มาตรฐานดังกล่าวจะเป็นบรรทัดฐานในการคัดเลือก และจัดรูปแบบการเก็บข้อมูล และประเด็นที่ต้องการรายงาน ดังนั้นบทบาทแรกของรายงานจึงเป็นการหาหลักฐานทางกฎหมาย ว่ามีการละเมิดเกิดขึ้นจริง และเพื่อเฝ้าระวังเหตุการณ์นั้นต่อไป

นัยสำคัญทางวิธีวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเก็บและบันทึกข้อมูลด้านสิทธิมนุษยชนใน รายงานต่างๆ ครอบคลุมหลักการ วิธีการเก็บข้อมูล เกณฑ์การตัดสินข้อมูลว่าข้อมูลใดใช้ได้หรือไม่ได้ การป้องกันอคติ และข้อควรระวังในการเก็บข้อมูล การแปรผลข้อมูล และการนำเสนอข้อมูล

ในจำนวนรายงานทั้งหมด 4 เล่ม ได้แก่ จุดเน้นร่วมกันคือ ความแม่นยำและถูกต้องของข้อมูล ความเป็นกลาง ความปราศจากอคติ และการเข้าถึงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งจะทำให้ข้อมูลที่ได้มีความน่าเชื่อถือและมีน้ำหนัก มิฉะนั้นข้อมูลที่ได้จะไม่สามารถสะท้อนให้เห็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่แท้จริงได้ (Maehlum, 2001, pp. 2-3, p. 8; Callamard, 2000, p. 30, p. 38, p. 64; Guzman, Ignacio & Ravindran, 1994, pp. 6-7, p. 9)

คู่มือการเก็บข้อมูลจึงกำหนดวิธีการเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์เบื้องต้น ทั้งด้านผู้ศึกษา และด้านข้อมูล

ด้านการวางตัวของนักศึกษา และผู้ช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล เช่นเจ้าหน้าที่ภาคสนาม และล่าม เป็นต้น เช่น เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูล ต้องปราศจากความเกี่ยวข้องด้านเชื้อชาติ ศาสนา การเมือง หรือมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้ให้ข้อมูล ไม่มีความเกี่ยวข้องกับคู่กรณี ทั้งทางตรงและทางอ้อม และไม่ควรทำตนให้ผู้ให้ข้อมูลหรือผู้อื่นเห็นว่ามีความใกล้ชิด หรือผูกฝัฝ่ายใดๆ ทั้งสิ้น เช่น ไม่ควรโดยสารรถ หรือพบปะเจรจากับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งของการขัดแย้ง หรือทำให้ผู้อื่นเข้าใจว่าเจ้าหน้าที่ผู้เก็บข้อมูลเอนเอียง เข้าข้าง หรือให้ความเห็นอกเห็นใจฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นพิเศษ ทั้งนี้การเลือกล่ามและเจ้าหน้าที่ช่วยเก็บข้อมูล ก็ต้องเป็นไปตามมาตรฐานเดียวกันอย่างเคร่งครัด (Guzman, Ignacio & Ravindran, 1994, p.23; Maehlum, 2001, p.12) ในส่วนของผู้ถูกศึกษานั้นก็ต้องมีกรรมวิธีการควบคุมเพื่อให้ข้อมูลที่ได้มาเที่ยงตรงและสะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้นมากที่สุด เช่นเก็บข้อมูลที่ละคน เพื่อให้เรื่องของแต่ละคนไม่ปะปนกับเรื่องของคนอื่น หรือได้รับอิทธิพลจากเรื่องเล่าของผู้อื่นทำให้ผู้เล่าเล่าสิ่งที่ตนเองพบเห็นอย่างแท้จริง แล้วจึงนำมาเปรียบเทียบกับเรื่องของผู้อื่น เพื่อคัดเรื่องที่ไม่สอดคล้องกับเรื่องเล่าส่วนใหญ่ออกไป (Maehlum, 2001, pp. 8-11 Callamard, 2000b; pp.32-34)

ในด้านข้อมูล จำเป็นต้องมีการตรวจสอบเพื่อสร้างความมั่นใจว่าการเก็บข้อมูลทุกขั้นตอน ไม่มีการผูกฝัฝ่ายใด โดยต้องประเมินหลักฐาน ประเมินคุณสมบัติของผู้ให้สัมภาษณ์ ประเมินความรู้และข้อเท็จจริงที่ได้จากการให้สัมภาษณ์ โดยการตรวจสอบพื้นเพของผู้ให้สัมภาษณ์ และสอบถามข้อมูลกับแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เช่นองค์กรอิสระ หรือบุคคลที่สาม ที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้ให้ข้อมูล นอกจากนั้น เพื่อความเที่ยงตรงของข้อมูล ในกรณีที่ผู้ให้สัมภาษณ์อ้างว่ามีการบาดเจ็บและการทำร้าย จะต้องมีการตรวจสอบบาดแผลทางกายภาพ ผ่านหลักฐานการรักษาตัวหรือชันสูตรโดยแพทย์ ถ้าเสียชีวิตควรตรวจสอบรายงานการชันสูตรศพ และตรวจสอบข้อมูลกับคนหลายๆ กลุ่มให้มากที่สุด การรวบรวมหลักฐานที่เกิดจากการละเมิดในแต่ละกรณีให้มากที่สุดจะทำให้ได้ “ความจริง” เพียงหนึ่งเดียวของเหตุการณ์นั้น โดยการตรวจสอบหลักฐานทางกายภาพ วัตถุพยาน พยานที่รู้เห็นเหตุการณ์ และองค์กรอิสระที่ไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ มากที่สุด (Maehlum, 2001, pp. 9-26; Callamard, 2000a, pp.31-34, p.63, p.69; Guzman, Ravindran & Ignacio, 1994, p.13, pp.7-18, pp. 26, p.31)

ความเป็นกลางและน่าเชื่อถือของรายงานสิทธิมนุษยชน จึงอยู่ที่การเก็บข้อมูล การนำเสนอผ่านภาษาอย่างเป็นกลาง การที่คู่มือสิทธิมนุษยชนให้ความสำคัญกับการรวบรวมฐานข้อมูล รวบรวมจำนวนกรณีศึกษา แสดงให้เห็นความสำคัญของสถิติ และการสร้างความเข้าใจถึงสถานการณ์ในรูปแบบที่เป็นวัตถุวิสัย คู่มือการทำรายงานและการบันทึกการละเมิดสิทธิมนุษยชน ให้ความสำคัญกับสถิติและฐานข้อมูลมาก เนื่องจากทำให้สามารถสร้าง “แบบแผน” (Pattern) (Callamard, 2000a, p. 34) ของการละเมิดได้

“การวิเคราะห์ข้อมูลการละเมิดสิทธิมนุษยชนเชิงเชิงปริมาณ” เป็นหนึ่งในวิธีการสร้างหลักฐานที่แน่นหนา เพื่อการรณรงค์และเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชนในระดับองค์การระหว่างประเทศ (Merry, 2006b, p.18) และเป็นเทคนิควิธีการที่พบแพร่หลายในการ “ทำตาราง” หรือ “ฐานข้อมูล” โดยมีขั้นตอน เริ่มจากการสะสมคำให้การ เรื่องเล่าที่ถือว่าเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่เป็นการ บันทึกข้อมูลจาก “เหยื่อ” การละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือประจักษ์พยานการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งเล่าเรื่องผ่านการใช้ภาษา และศัพท์ของผู้เล่าเรื่อง ต้องอาศัยการคัดเลือกข้อมูลที่จะบันทึก เช่นการแบ่งหัวข้อและหมวดหมู่เรื่องที่จะบันทึก จากเรื่องที่เล่า และการใช้ศัพท์เฉพาะ เพื่อเปลี่ยนประสบการณ์การละเมิดที่หลากหลาย ให้เข้าไปอยู่ในหมวดหมู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่มีอยู่ (Merry, 2006b, p.18) กระบวนการนี้ ทำให้เกิดการอบรมให้ทำฐานข้อมูลการละเมิด แบบต่างๆ เพื่อให้สามารถแปล(ง) ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นข้อมูลเชิงปริมาณได้

สิ่งที่เกิดขึ้นในคู่มือนี้สะท้อนให้สิ่งที่ วิลสัน (Wilson, 1997, 2006) นำเสนอในการเปรียบเทียบการศึกษาเรื่องของผู้ที่เป็น “เหยื่อ” การละเมิดสิทธิมนุษยชนสองรายโดยใช้ความรู้ท้องถิ่น (Local knowledge) กับสิ่งที่รายงานสิทธิมนุษยชนรายงาน (Wilson, 1997, p.136) และความพยายามที่จะสร้างหลักฐานให้การละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นไปตามไวยากรณ์และวาทกรรมของ “ภาษากฎหมาย” ที่ทำการตัดทอนรายละเอียดของเหตุการณ์ที่ปรากฏในรายงานให้เหลือเพียง “ชื่อ อายุ อาชีพ ลักษณะการละเมิด สถานที่เกิดเหตุ และการสันนิษฐานหรือรายละเอียดเล็กน้อย ว่าผู้ก่อเหตุเป็นใครเท่านั้น ” (Wilson, 1997, p.143) โดยนำเสนอแต่ข้อเท็จจริงเท่านั้น ไม่มีความรู้สึก อารมณ์ และการตีความใดๆ เป็นต้น การตีความจากสถิติ โดยไม่ตั้งคำถามกับกระบวนการประกอบสร้างความรู้ที่ขอบธรรมของสถิติกับการเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชนแสดงให้เห็นอำนาจของความรู้กระแสหลักบนพื้นฐานความชอบธรรมของความรู้วิทยาศาสตร์ ที่แผ่อิทธิพลเข้ามาสู่กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และพื้นที่ของสิทธิมนุษยชน ซึ่งสะท้อนไวยากรณ์ที่เหมาะสมกับการสื่อสารกับรัฐ และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับรัฐ ที่เป็นกลไกขับเคลื่อนสิทธิมนุษยชนที่ถือว่าสำคัญที่สุด ดังนั้นการใช้ภาษานอกไวยากรณ์หรือวาทกรรมนี้ ก็อาจไม่ได้รับผล อย่างที่ต้องการ (Wilson, 1997, p.150, p. 154) ความชอบธรรมของสถิติในฐานะวิทยาศาสตร์สาขาหนึ่ง แสดงให้เห็นว่า วาทกรรมสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะในระดับองค์การระหว่างประเทศ ที่มีบทบาทในการกำหนดกฎเกณฑ์ ตัดสินคดีความ และออกแบบ

รับรองวิธีวิทยา และเทคนิควิธีได้รับอิทธิพลอย่างมากจากวิธีวิทยาแบบปฏิฐานนิยม ความเป็นวัตถุวิสัย และการสร้างองค์ความรู้จากภายนอก โดยผู้ศึกษาทำหน้าที่ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นกลาง แม้จะเป็นการศึกษาสถิติ เพื่อการขับเคลื่อนประเด็นสิทธิมนุษยชน ก็ต้องทำตามวิธีวิทยาและเทคนิควิธีอย่างเคร่งครัด

4. ประเด็นเพศสภาพ

Minnesota Human Rights กล่าวถึง “อำนาจ” ของการรายงานสิทธิมนุษยชน ในประเด็นเพศสภาพ และการยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงว่า

รายงานด้านสิทธิมนุษยชนสามารถใช้งานได้หลายรูปแบบ และสามารถเป็นพื้นฐานการเขียนรายงานทางเลือก [Alternative report- หรือรายงานเงา] . . . รายงานด้านสิทธิมนุษยชนสามารถส่งเสริมสิทธิสตรีได้ดังนี้

1. แสดงให้เห็นว่าการละเมิดสิทธิสตรีอย่างเป็นระบบเกิดขึ้น ... เพราะเจ้าหน้าที่รัฐมักอ้างว่าเป็นการกระทำผิดส่วนบุคคล...

2. รายงานด้านสิทธิมนุษยชนอาจเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการปกป้องสิทธิสตรีในฐานะสิทธิมนุษยชน การสนับสนุนและการเผยแพร่การละเมิดสิทธิมนุษยชนจะทำให้รัฐ “อับอาย” และหันมาแก้ไขปัญหานั้น นอกจากนั้นยังสามารถใช้เป็นหลักฐานในการเขียนรายงานเงาส่งถึงองค์การระหว่างประเทศ เช่น UN Committee on the Elimination of Discrimination Against Women ได้ อีก...

3. รายงานด้านสิทธิมนุษยชนให้คำแนะนำแก่รัฐบาลในการแก้ไขปัญหา ทั้งรัฐที่เป็นผู้กระทำและรัฐอื่นๆที่มีบทบาทและมีส่วนร่วม รวมทั้งองค์กรพัฒนาเอกชน องค์การระหว่างประเทศ เช่น UN หรือสหภาพยุโรป หรือองค์กรที่ให้ความสนับสนุนทางการเงิน นอกจากนั้นคำแนะนำยังช่วยให้ NGO... สามารถกำหนดโครงการให้ความช่วยเหลือและงานในอนาคตอีกด้วย

4. รายงานด้านสิทธิมนุษยชนสามารถใช้ประเมินความต้องการและการวางแผนสนับสนุนเพื่อกำจัดการละเมิดต่อผู้หญิงได้ ซึ่งต้องทำควบคู่ไปกับการดำเนินการเพื่อยุติปัญหาอย่างจริงจัง...” (Minnesota Human Rights, 2003)

รายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้หญิงโดยทั่วไป มีลักษณะพิเศษกว่ารายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนทั่วไป โดยเฉพาะการละเมิดทางเพศ การทารุณกรรมทางเพศ ในขณะที่การละเมิดทั่วไป เกิดขึ้นพื้นที่สาธารณะ เป็นเรื่องที่สามารถให้การได้อย่างง่ายดาย เช่น การให้การของผู้ที่ถูกข่มขืน คุกคาม กักขัง การละเมิดสิทธิในทรัพยากร ซึ่งไม่มีอุปสรรคด้านเพศสภาพและเพศวิถี ในการหาข้อมูลเชิงประจักษ์น้อย สามารถหาหลักฐานประกอบการละเมิดได้เด่นชัด

เช่น ร่องรอยบาดแผล ศพ การตรวจศพพื้นที่ การสังเกต รายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับผู้หญิง ต้องจัดการการกับการนำเรื่องอ่อนไหวในพื้นที่ส่วนตัว ซึ่งเชื่อมโยงกับเพศสภาพ และเพศวิถี รวมทั้งวัฒนธรรม ที่กำกับเพศหญิงในแต่ละสังคม รายงานสิทธิมนุษยชน ตระหนักถึงการมีเทคนิควิธีเฉพาะเพื่อการเก็บข้อมูลสำหรับผู้หญิง เช่น หากผู้เก็บข้อมูลเป็นชาย ควรคำนึงถึงบริบทที่แตกต่างระหว่างเพศ ที่กำกับการแสดงออก และพฤติกรรมของผู้หญิง ในกรณีการข่มขืนและอาชญากรรมทางเพศ ผู้เก็บข้อมูลควรให้คำปรึกษา และไม่บังคับให้เล่าเรื่อง หรือต้องอธิบายว่าจะนำเรื่องไปใช้อย่างไร มีกระบวนการอย่างไร และให้ผู้หญิงเท่านั้นเป็นผู้สัมภาษณ์ (Guzman, Ignacio & Ravindran, 1994, p. 39)

หลายสิ่งที่ไม่ได้กล่าวถึง (The not-said and the never-Said)

ใน ใบอนุญาตข่มขืน

1. สิ่งที่ไม่เห็น: ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีวิทยาแบบวัตถุวิสัย กับการสร้างความรู้

ในการทำรายงานใบอนุญาตข่มขืน การสร้างข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ใช้หลักฐานต่างๆ เช่น คำให้การ ตารางผู้ประสบเหตุการณ์ รายชื่อและกองกำลังทหารที่กระทำความผิดซึ่งรวบรวมจากฐานข้อมูลการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อเป็นหลักฐานว่า “. . . กลุ่มปกครองทหารพม่าได้ใช้ ‘การข่มขืน’ ซึ่งถูกกระทำขึ้นอย่างเป็นระบบในพื้นที่กว้างขวางเป็น ‘อาวุธสงคราม’ ในการปราบปรามสมาชิกของชาติพันธุ์ต่างๆ ในรัฐฉาน” (SHRF และ SWAN, 2545, น. 5-6) โดยผู้จัดทำรายงานนำเสนอหลักฐานต่างๆ เช่น ใช้คำให้การและสถิติ เป็นข้อพิสูจน์ โดยละเว้นที่จะไม่แสดงอารมณ์ความรู้สึกและการตีความโดยปราศจากหลักฐานรองรับ จะเห็นได้ว่า การเสนอข้อโต้แย้งใดๆ ในรายงาน จะต้องมีการณีศึกษา หรือสถิติ รองรับ ไม่มีการกล่าวอ้างลอยๆ (โปรดพิจารณาภาพที่ 3.3)

ประเด็นที่น่าสนใจต่อมา คือการพยายามหาผู้ที่ถูกละเมิด ที่ยังมีชีวิตอยู่ และหลบหนีเข้ามาในประเทศไทย เพื่อเป็นกรณีศึกษา โดยใช้คำให้การของผู้หญิงที่รอดชีวิตเหล่านั้นแสดงให้เห็นว่ามีการละเมิดจริง นอกเหนือจากข้อมูลในฐานข้อมูล บทบาทของผู้จัดทำรายงาน จึงดูเหมือนเป็นเพียงผู้ค้นคว้าหาข้อมูล ประจักษ์พยาน และนำข้อมูลมาเรียงต่อกัน เพื่อสร้างบทสรุปหรือการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นวัตถุวิสัย โดยผู้จัดทำมีหน้าที่เพียงหาและรายงานข้อมูลตามที่ปรากฏ และการเรียบเรียงข้อมูลที่เหมือนเอาข้อเท็จจริงมาเรียงต่อกัน โดยไม่ได้สะท้อนให้เห็นบทบาทการตีความ หรือการจัดรูปแบบข้อมูล ทำให้ข้อมูลถูกนำเสนอในรูป “ความจริงที่โปร่งใส” และสร้างภาพความเป็นกลาง (Wilson, 1997, pp. 150-151)

ทว่าในความเป็นจริง บทบาทของผู้จัดทำ ผู้วิเคราะห์ข้อมูล จึงมิได้จำกัดอยู่กับการรายงานอย่างเป็นวัตถุวิสัยเท่านั้น แต่การจัดรูปแบบ (Form) การนำเสนอข้อมูล การคัดสรร จัดวางข้อมูล ในบทวิเคราะห์เป็นการสร้างความหมายให้กับการรับรู้ว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชน นี่คือการทারণกรรม นี่คือแบบแผนของการทারণกรรม ที่นำเสนอผ่านสถิติ ผู้จัดทำ ผู้วิเคราะห์ข้อมูล จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากเบื้องหลังการรับรู้ ความเข้าใจของผู้รับข้อมูล ผู้จัดทำมีหน้าที่รวบรวมข้อมูลที่เป็นส่วนเลี้ยวและสร้างความหมายให้กับข้อมูลนั้นๆ

2. จริยธรรมในการเก็บข้อมูล: ความขัดแย้งระหว่างการพิสูจน์หลักฐานกับความน่าเชื่อถือของรายงานอย่างเป็นวัตถุวิสัย

ถึงแม้จะพยายามใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลที่ได้มาตรฐานคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และลดเสียงของผู้จัดทำรายงานให้น้อยที่สุด เบื้องหลังการตอบรับอย่างดีของผู้อ่าน ในฐานะหนังสือเล่มหนึ่ง จำต้องก็ยังสะท้อนว่า รายงานนี้ยังถูกโจมตีเรื่องจุดยืน และ เรื่องความน่าเชื่อถือ รัฐบาลทหารพม่าได้ตอบความน่าเชื่อถือโดยการกล่าวหาว่ารายงานนี้ไม่น่าเชื่อถือโดยการประทุ้งรายงานว่าไม่เป็นจริง หา “ลายเซ็น” ของชาวบ้านมาเพื่อเซ็นรับรองคำให้การอีกชุดหนึ่งว่า “ที่นี่ไม่มีการข่มขืน” ปฏิเสธว่าเป็นเรื่องทหารบางคนแตกแถว แต่รัฐบาลไม่ได้มีนโยบายทারণกรรมทางเพศเป็นลายลักษณ์อักษร หนักๆ เข้าก็ดิสเครดิตว่าเป็นข้อมูลจากองค์การติดอาวุธ ค่ายาเสพติดเชื่อไม่ได้ (สัมภาษณ์นางจ๋ามตอง, 5 พฤษภาคม 2547)

การที่วาทกรรมสิทธิมนุษยชนเน้นความจริงแท้ของประสบการณ์โดยการนำเรื่องเล่าและประจักษ์พยานไปนำเสนอมิได้หยุดอยู่ที่ตัวหนังสือเท่านั้น ในเมื่อการค้นหาคำความจริงผ่านหลักฐานยังเป็นการสร้างความรู้และความชอบธรรมกระแสหลักของวาทกรรมสิทธิมนุษยชนโลก เหตุการณ์การตามหาความจริงแท้ ไม่มีอคติ มีหลักฐานจับต้องได้ เกิดขึ้นเป็นรายปี ณ มหานครแห่งสิทธิมนุษยชน จากเจนีวา ถึงนิวยอร์ก ซึ่งเป็นที่ทำการองค์การสหประชาชาติ ปัญหาที่ตามมาคือการนำเอาเจ้าของประสบการณ์บางกรณีไปแสดงตัว และให้การ เป็นทั้งการเพิ่มภาระทางอารมณ์ความรู้สึก และความเสี่ยงด้านความปลอดภัย

ถ้า Special Rapporteur [ผู้รายงานพิเศษ] มาสัมภาษณ์ใครจะการันตีความปลอดภัยให้ชาวบ้าน เราไม่กลัวว่า Pirenho [ซึ่งเป็นผู้รายงานพิเศษด้านสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในพม่า] จะตายเพราะใครจะฆ่าใช่ไหม เราก็อยากให้โลกรู้ว่าสถานการณ์มันเป็นอย่างไร แต่เราก็ต้องให้ทุกคนปลอดภัยให้แหล่งข้อมูลปลอดภัยเราต้องปกป้องเขาด้วยไม่ใช่แค่ voice แต่เรื่องของเขา แต่เราต้อง voice concern ความไม่ปลอดภัยความเสี่ยงของเขาด้วย ... มีชาวบ้าน 7 คนไปหา [ซึ่งองค์การระหว่างประเทศในพม่า] ว่ามี force labor เรื่องยังไม่ไปถึงไหน 7

คนนั้นถูกฆ่าตายหมดเรียบ ...เมื่อก่อนจะโกรธมากที่ใครบอกว่ารายงานเราไม่จริง แต่ถ้าจะให้พิสูจน์โดยการเอาผู้หญิงไปพูด เอาไปเลี้ยงแล้วต้องเป็นแบบ [ชื่อองค์กรระหว่างประเทศในพม่า] เรายอมให้เขาว่าดีกว่า ... ทุกปีจะมีคนมาบอกว่าทำไมไม่เอาผู้หญิงไปพูดที่สหรัฐ ที่เจนีวา พวก NGO นานาชาติก็จะถาม แต่ถ้าเอาเขาไปในตรงนั้นแล้วเขาต้องกลายเป็นผู้ลี้ภัยทางการเมือง ต้องอยู่ห่างจากพ่อแม่พี่น้อง ผู้หญิงชาวบ้านธรรมดาๆ เขาจะอย่างไร ต้องไปเรียนภาษาต้องไปอยู่ต่างบ้านต่างเมือง มีแต่คนมาบอกให้เขาพูดเองสิ แต่ไม่มีใครห่วงตรงนี้ เวลาใครมาติดต่อให้ผู้หญิงไปพูดเราจะบอก Option ตรงนี้ทุกครั้ง ถ้าเขาพูดแล้วอยู่ไม่ได้เราก็ต้องให้เขาที่บ้านทั้งครอบครัว ถ้าเขาไม่ยอมพูดเพราะไม่อยากเป็นผู้ลี้ภัยเราก็ต้องยอม หรือถ้าเขาพูดแล้วไม่ได้ถูกเก็บ ใครจะรับผิดชอบ ...คนที่บอกให้พูดสิๆ เขาไม่ได้มาอยู่ตรงนี้ ไม่ได้มาเจอความเสี่ยงแบบนี้ อย่างเราเองถ้าสุดท้ายเราโดนเนี่ยเราก็พอจะมีทาง แต่เขาเป็นชาวบ้านธรรมดาจะอย่างไร ถูกฆ่าหมดปากก็ไม่มีใครรู้ หรือจะให้ไปอยู่เมืองนอก ไม่ใช่ทุกคนอยากไปอยู่ root cause มันยังไม่หมด ... คราวที่แล้ว [ชื่อองค์กรระหว่างประเทศในพม่า] มาที่หมู่บ้านหนึ่งมีผู้หญิงถูกข่มขืนออกไป 5 ไมล์ [ชื่อองค์กรระหว่างประเทศในพม่า] ยังไม่รู้เรื่องเลย จะให้เขาไปปกป้องอะไรได้ ..." (สัมภาษณ์ นางจ้ามตอง , 5 พฤษภาคม 2547)

เบื้องหลังของการทำรายงานสิทธิมนุษยชนใน**ไบนุญตข่มขืน** จึงมิได้ราบเรียบและดูเหมือนง่ายดาย เช่นการเอาข้อมูลมาเรียงต่อกัน แต่เป็นการทำงานบนพื้นฐานการต่อรองของผู้จัดทำรายงาน กรอบวิธีวิยาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ การต่อรองระหว่างความมีส่วนร่วม ความเป็นการเมืองของผู้จัดทำ ในฐานะผู้หญิงและคนไทใหญ่ ที่ต้องการให้รายงานของตนเองสะท้อนข้อเรียกร้องทางการเมือง และการเยียวยาในระดับนานาชาติ ในขณะเดียวกัน ก็ต้องรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่ทำงานอยู่ จนกลายเป็นการต่อรอง เลือกใช้วิธีวิทยาเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์เฉพาะของการทำงานในพื้นที่ชายแดน เช่น ต้องเลือกระหว่างความปลอดภัยของแหล่งข้อมูลกับการสร้างหลักฐานที่น่าเชื่อถือโดยการนำแหล่งข้อมูลไปให้การในต่างประเทศ กระบวนการผลิตรายงานและคำให้การ จึงประกอบด้วย ความขัดแย้ง ไม่ลงรอยระหว่างตัวบทต่างๆ ที่ปรากฏก่อนเป็นรายงาน ในช่วงการผลิต และตัวบทของรายงานที่ผ่านการผลิตแล้ว

3. จุดยืนและตำแหน่งแห่งที่

ในทฤษฎีญาณวิทยาสตรีนิยม ตัวตนและตำแหน่งแห่งที่ของผู้จัดทำรายงาน ในฐานะผู้สร้างความรู้มีความสัมพันธ์กับความชอบธรรม และความถูกต้องของความรู้ที่สร้าง ในการสร้างรายงานสิทธิมนุษยชน บทบาท รวมทั้งจุดยืนของ**ไบนุญตข่มขืน** ไม่ปรากฏชัดเจน

รายงานจึงมีสภาพเป็น “เศษเสี้ยวของข้อมูลเข้ามาประกอบกับกรอบที่กำหนดไว้แล้วว่าการกระทำอย่างไร ให้เป็นรายงานที่สอดคล้องมีความเป็นหนึ่งเดียว” (Wilson, 1997, p. 138) การสร้างรายงานอันเป็นกิจกรรมของมนุษย์ไม่จำเป็นต้องเป็นที่มองเห็น เพราะการมองเห็นควมมีส่วนร่วม หรือจุดร่วมทางชาติพันธุ์ ผลประโยชน์ร่วม จะทำให้เกิดปัญหาความไม่เป็นกลาง ตามวิธีวิทยากระแสหลัก และมีปัญหาต่อความเป็นวัตถุวิสัยของข้อมูลทันที ด้วยเหตุที่รายงานและการเก็บข้อมูลเบื้องต้นดำเนินการโดยชาวไทยใหญ่ ผลตอบรับทางลบที่ใบอนุญาตข่มขืนระบุไว้ก็คือ จากการพยายามส่งข้อมูลออกสู่ภายนอก ข้ามพรมแดนเพื่อสร้างแรงกดดัน ก็คือ “กลุ่มผู้ปกครองได้พยายามทำลายความน่าเชื่อถือของรายงานที่ได้จากพื้นที่ชายแดน ด้วยการปฏิเสธว่าข้อมูลเหล่านี้มาจาก ‘พวกกบฏ’ ” (SHRF และ SWAN, 2545, น. 77) จำต้องยังให้รายละเอียดเพิ่มเติมว่า รัฐบาลทหารพม่าพยายามลดความน่าเชื่อถือโดย อ้างว่าไม่มีองค์การระหว่างประเทศในพื้นที่พูดเรื่องการข่มขืนและการทารุณกรรมทางเพศ

รัฐบาลพม่าหาว่าเราเป็นกลุ่มติดอาวุธ คำยากมี แล้วก็อ้างว่า ถ้ามีจริง ๆ ทำไม [ชื่อองค์การระหว่างประเทศ] ถึงไม่พูด เพราะก็มีสำนักงานในนั้น เราเลยออก Press Release ไปว่า ถ้า [ชื่อองค์การระหว่างประเทศ] กล้าจริงก็ให้พูดออกมา เพราะทหารพม่ากำลังใช้ UN และองค์การ NGO ระหว่างประเทศในพม่าเพื่อสนับสนุนการข่มขืน พวก NGO นานาชาติในนั้นก็ชอบที่เราไปว่ารัฐบาลพม่า แต่เรารู้ว่าถ้า [ชื่อองค์การระหว่างประเทศ] พูดก็ทำงานในนั้นไม่ได้ เขาคิดว่าเขาต้องทำตรงนี้ถ้าเขาพูด เขาก็อยู่ในพม่าแล้วทำตรงนี้ไม่ได้ เราเลยออกแถลงข่าวไปว่าการที่ [ชื่อองค์การระหว่างประเทศ] นั่งเงียบเท่ากับเป็นการส่งเสริมให้รัฐบาลทหารพม่าข่มขืนผู้หญิงมากขึ้น เขาก็โกรธเราใหญ่เลย (สัมภาษณ์ นางจ๋มตอง, 5 พฤษภาคม 2547)

นอกจากนั้น ความตั้งใจที่จะนำเสนอประเด็นเรื่องชนชั้น ยังหายไปจากรายงานอย่างไรร่องรอย “ที่เราเผยแพร่ความเจ็บปวดของผู้หญิงก็เพราะอยากให้เรื่องยุติลง อยากให้ทุกคนเข้าใจในสถานการณ์เรื่องผู้หญิงที่ไม่ค่อยได้รับความสนใจ ส่วนมากมักจะพูดเรื่องนักโทษการเมือง อองซานซูจี แต่ผู้หญิงชาวบ้านธรรมดาๆ มักจะไม่ได้ได้รับความสนใจ” (สัมภาษณ์ นางจ๋มตอง, 5 พฤษภาคม 2545)

จุดยืนของความเป็นชายขอบ และคนในที่ใกล้ชิดกับข้อมูล มีจุดร่วมด้านชาติพันธุ์ จึงเป็นจุดยืนที่เสียเปรียบในด้านความน่าเชื่อถือของข้อมูลตามวาทกรรมสิทธิมนุษยชนมากกว่าเป็นจุดยืนที่ได้เปรียบในการสร้างความรู้ตามหลักญาณวิทยาสตรีนิยมและทฤษฎีจุดยืนแบบสตรีนิยมในการสร้างความรู้ที่ขอบธรรมในมิติสิทธิมนุษยชนที่เน้นความเป็นกลาง นอกจากนี้ การที่คนชายขอบในกรณีใบอนุญาตข่มขืน ไม่สามารถออกมาเล่าเรื่องตนเองอาจเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นข้อจำกัดของการใช้จุดยืนของผู้หญิงชายขอบ ซึ่งต้องเสี่ยงเป็นเสี่ยงตาย หรือต้องอพยพย้ายที่อยู่

เพราะการเล่าเรื่อง เล่าประสบการณ์ชีวิตเพื่อสร้างความรู้ต่อต้านความรู้กระแสหลักที่รัฐที่คุกคามพวกเขาสร้างและใช้อำนาจและความรุนแรงปกปิดเรื่องของพวกเขาไว้ ความสามารถในการเล่าเรื่องและถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิต หรือบอกเล่าประวัติศาสตร์ของคนชายขอบจึงแตกต่างกับคนที่อยู่ศูนย์กลาง หรือใกล้ศูนย์กลาง เช่นผู้หญิงผิวขาว ชนชั้นกลาง มีการศึกษา อยู่ในรัฐที่ปลอดภัยซึ่งสามารถเล่าเรื่องจากประสบการณ์ของตนเองได้ โดยไม่ต้องเสี่ยงภัยแบบเดียวกับคนชายขอบ ที่เป็นหญิงชนชั้นล่าง และอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยถึงแก่ชีวิต การเล่าเรื่องจึงต้องอาศัย “คนกลาง” หรือการนำเรื่องเล่าและผู้เล่าเรื่องเข้ามาในพื้นที่ที่ปลอดภัยด้วย

เรื่องที่เล่าได้ เรื่องที่ไม่ได้เล่า และ เรื่องที่เล่าไม่ได้

ด้วยกรอบของวาทกรรมสิทธิมนุษยชน การนำเสนอเรื่องการทำรุนแรงทางเพศใน ใบอนุญาตข่มขืน ต้องแสดงให้เห็นหลักฐานของการละเมิด เพื่อการดำเนินการทางกฎหมายและเพื่อเป็นการต่อต้านการปกปิดข้อมูลของรัฐบาลทหารพม่า ทำให้รัฐบาลทหารพม่าไม่ได้รับแรงกดดันจากประชาคมโลก ดังนั้น การเขียนจึงยึดหลักวัตถุวิสัย โดยพยายามปฏิบัติตามหลักการเขียนรายงานสิทธิมนุษยชน ที่ต้องแสดงให้เห็นว่า มีผู้กระทำ และผู้ถูกกระทำชัดเจน สามารถสอบทานหาหลักฐานในมติกฎหมายได้ การสร้างกรอบของรายงานภายใต้บริบทกฎหมายระหว่างประเทศทำให้รายงานนี้มุ่งเน้นการบันทึกและนำเสนอการกระทำที่เป็นการละเมิดที่มีนัยยะของชาติพันธุ์ ระหว่างไทใหญ่ ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยกับพม่า การใช้คำให้การทั้งหมดถูกคัดเลือกมาเฉพาะส่วนที่สะท้อนสมมติฐานและกรอบเบื้องต้นดังกล่าว แม้กรอบวาทกรรมสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับอาชญากรรมสงครามและการทำรุนแรง ทำให้สามารถนิยามการข่มขืนและทำรุนแรงทางเพศที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงแต่ละราย ในฐานะอาชญากรรมสาธารณะต่อมนุษยชาติ และต่อชาติพันธุ์

แม้ ใบอนุญาตข่มขืน จะแสดงให้เห็นบริบททบทบาทยุติชาย ทำให้เห็น “จารีตประเพณีที่ตอบสนองต่อการข่มขืน” (SHRF และ SWAN, 2545, น. 25) ในรัฐฉาน อันได้แก่ผู้หญิงไม่สามารถจัดการการเงิน มีหน้าที่เฉพาะในครัวเรือน ซึ่งไม่สามารถแก้ไขได้โดยศาลอาญาระหว่างประเทศ แต่ต้องเป็นการแก้ไขที่การตั้งคำถามกับประเพณี และจารีตเอง ซึ่งไม่ปรากฏอยู่ในข้อเรียกร้อง หรือคำแนะนำต่อเพื่อนร่วมชาติ แม้ ใบอนุญาตข่มขืน จะตระหนักถึงความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศและอคติต่อผู้หญิงที่ถูกข่มขืนทั้งๆ ที่มีใช้ความผิดของตน ว่า

ด้วยสถานภาพที่ด้อยกว่า ผู้หญิงถูกคาดหวังให้สงบเสงี่ยมเจียมตัวในพื้นที่สาธารณะและต้องรักษาพรหมจรรย์ไว้จนถึงวันแต่งงาน . . . ผู้หญิงคนใดที่มีความสัมพันธ์ทางเพศโดยไม่ได้แต่งงาน ก็จะถูกประณามเช่นกัน แม้ว่าความสัมพันธ์นั้นจะเกิดจากการที่พวกเขาถูกบังคับ ข่มเหงก็ตาม ความกลัวต่อความคาดหวังและคำ

ประณามของชุมชนทำให้ผู้หญิงจำนวนมากที่ตกเป็นเหยื่อของการข่มขืนไม่กล้าที่จะบอกเล่าเรื่องของการข่มขืนที่เธอถูกกระทำกับคนอื่น (SHRF และ SWAN, 2545, น. 25)

เป็นที่น่าสังเกตว่าการแสดงให้เห็นกระบวนการเยียวยาผ่านการเล่าเรื่อง การให้คำปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ ไม่ปรากฏอยู่ในรายงานฉบับจริง

เมื่อมองวาทกรรมสิทธิมนุษยชนในฐานะการสร้างความรู้ที่หยิบยืมมาจากความรู้แบบ กฎหมาย การปรับใช้เทคนิควิธีที่มี “พื้นฐานมาจากแนวคิดปฏิฐานนิยม (Positivist methods) ที่มีแนวโน้มจะ กีดกันความเป็นองค์ประกอบของ “เหยื่อ” ผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชน และผู้เห็นเหตุการณ์ ดังนั้นเทคนิควิธีเหล่านี้อาจไม่สามารถสอดรับปัญหาที่สำคัญยิ่ง เกี่ยวกับความหมาย และ เจตนา” (Wilson, 2006, p. 80) ด้วยรูปแบบรายงานสิทธิมนุษยชนที่ยังอิงกับกฎหมายซึ่งทำให้รายงานเหล่านี้ขาดมิติและความลุ่มลึกและถูกครอบงำด้วยการสร้างความรู้แบบวิทยาศาสตร์ที่มีการจัดจำแนกประเภทและจัดปริมาณ ดังนั้น ปัญหาที่เกิดขึ้น จึงเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับการอ่านรายงานสิทธิมนุษยชน ในสายตานักมานุษยวิทยา ในฐานะการสร้างความรู้ที่มักมุ่งไปที่จุดมุ่งหมายที่ชัดเจนตายตัวในการรายงาน แต่สูญเสียบริบทที่ลุ่มลึกไปเพราะขาดความพยายามจะนำหลักการละเมิดสิทธิมนุษยชนมาสวนกับความไม่สอดคล้องและสับสนของสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งยังพยายามจดเหตุการณ์ให้อยู่ในกรอบที่สามารถทำความเข้าใจได้ในกระบวนการของสิทธิมนุษยชนอันเป็น ‘สากล’ ด้วย เพื่อแสวงหาความยุติธรรม และการเป็นผู้ได้รับความยุติธรรมทางกฎหมาย (Legal subject) (Wilson, 1997, p. 139, 2006, p. 79) นอกจากนั้น รายงานสิทธิมนุษยชนยังตัดความเป็นองค์ประกอบ อารมณ์ความรู้สึก ในการถ่ายทอด เรื่องทั้งหมดจะถูกกลั่นกรองให้เหลือเพียงส่วนที่เข้ากรอบ และยอมรับได้ตามมาตรฐานการผลิตแบบปฏิฐานนิยม ซึ่งจะทำให้ทุกอย่างกลายเป็นเพียงข้อมูลที่น่ามาต่อกันเท่านั้น (Wilson, 2006, p. 149)

การที่วาทกรรมการสร้างความรู้แบบสิทธิมนุษยชน ใช้การวิธีการแสวงหาความรู้แบบวัตถุนิยมยังไม่พ้นข้อจำกัด แม้ว่าข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสำคัญ แต่กระบวนการสร้างข้อมูลว่าใครทำอะไร กับใคร เป็นข้อมูลที่ผู้ทำรายงานต้องเสนอมาในรูปแบบ “พิสูจน์ได้โดยสิ้นข้อกังขา” ในระบบวัตถุนิยม ทั้งๆ ที่ข้อมูลมีความเป็นการเมือง จริยธรรม และ ประวัติศาสตร์เกี่ยวข้อง (Wilson, 2006, p. 80) การนำประวัติศาสตร์และบริบทออกจากข้อมูลสิทธิมนุษยชนเพื่อการเคลื่อนไหวทางกฎหมาย จึงเป็นกระบวนการที่ยาวนาน และต้องใช้เวลาในการตัดสินใจ ความน่าเชื่อถือของข้อมูลจนไม่มีข้อคัดค้านใดๆ ว่าข้อมูลนี้เป็นความจริงที่เป็นสากล ตายตัวภายใต้กระบวนการทางศาล ซึ่งข้อมูล เรื่องเล่า และรายงาน จะมีค่าน้ำหนักน่าเชื่อถือ เมื่อสามารถแสดงความเป็นวัตถุนิยมมากที่สุด นั่นหมายถึงกระบวนการ “ชำระ” ประเมิน และ ตัดสินโดยผู้เชี่ยวชาญ ที่แยกขาด ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในขณะที่การเคลื่อนไหวสิทธิมนุษยชน ต้องการ

มากกว่านั้น ดังที่จำต้องอธิบายว่า “เราเข้าไปวันหนึ่งก็มี case มากขึ้น ไม่อยากให้เป็นอย่าง Yugoslavia ที่มีคนตายกันมากมายแล้วค่อยมาขึ้นศาล” (สัมภาษณ์ นางจำต้อง, 5 พฤษภาคม 2547)

ทว่านอกเหนือจากการใช้คำให้การและเรื่องเล่าผ่านรายงาน กระบวนการเคลื่อนไหวทางสิทธิมนุษยชนได้เรียนรู้ทางลัดอีกทางหนึ่ง ในนามของประชาธิปไตย นั่นคือการกดดันโดยพลังมวลชน เป็นกระบวนการคู่ขนาน การผูกโยงโครงเรื่องและอัตลักษณ์บางส่วนเรื่องไว้กับวาทกรรมสากล เพื่อยืนยันตนเองในฐานะผู้ถูกละเมิด และเล่าเรื่องที่ท้าทายการแข่งชิงอัตลักษณ์ในฐานะผู้ถูกละเมิด เป็นทั้งการเพิ่มองค์ความรู้ให้กลไก และสถาบันสิทธิมนุษยชน และในทางกลับกัน ผู้เล่าเรื่องก็กำหนดกรอบใหม่ ปฏิรูป หรือคัดค้านกรอบสิทธิมนุษยชนเดิมที่มีอยู่ (S. Smith, 2006, p. 154) กระบวนการสองทางที่มีทั้งการอ้างอิงอัตลักษณ์ (Identification) กับสิทธิมนุษยชน และคัดค้านอัตลักษณ์ที่กรอบสิทธิมนุษยชนกำหนดให้ (Disidentification) เป็นการสร้างความหมายใหม่ให้กับอัตลักษณ์ของตนเองอย่างต่อเนื่อง (Re/identification) ผ่านการใช้เรื่องเล่าในพื้นที่ (Surface) อื่นๆ ที่สามารถทำให้ความจริงปรากฏผ่านชีวประวัติ นิยายสารคดีเชิงข่าว และ อัตชีวประวัติ